

Saksprotokoll

Økonomiplan 2024-2027, med budsjett for 2024

Arkivsak-dok. 202313335
Saksbehandler Einar Spjøtvoll

Saksgang	Møtedato	Saknr
Administrasjonsutvalget 2023-2027	07.11.2023	16/23
Rådet for likestilling av mennesker med nedsatt funksjonsevne 2023-2027	09.11.2023	42/23
Eldrerådet 2023-2027	09.11.2023	46/23
Saemien raerie - Samisk råd 2023-2027	09.11.2023	
Hovedutvalg for kultur 2023-2027	15.11.2023	62/23
Hovedutvalg for næring og industri 2023-2027	15.11.2023	24/23
Hovedutvalg for samferdsel 2023-2027	15.11.2023	13/23
Hovedutvalg for utdanning 2023-2027	15.11.2023	66/23
Fylkesutvalget 2023-2027	21.11.2023	260/23
Ungdommens fylkesutvalg 2023	02.12.2023	48/23
Fylkesting 2023-2027	06.12.2023	128/23

Fylkesting 2023-2027 har behandlet saken i møte 06.12.2023 sak 128/23

Fylkestingets vedtak

1. Fylkestinget vedtar det framlagte forslaget til økonomiplan 2024-2027 med budsjett for 2024, med de endringer som fremkommer under punkt 6 og det som fremkommer av notat datert 05.12.2023 fra fylkesdirektøren.

Forslag til økonomiplan med budsjett består av drifts- og investeringsbudsjett for 2024-2027 og forslag til økonomiplan for kontrollarbeidet 2024- 2027, med budsjett for 2024.

2. De finansielle målene er styrende for den langsiktige styringen av fylkeskommunens økonomi, jf. kommuneloven § 14-2, pkt. c.
 - netto driftsresultat for fylkeskommunen over tid bør utgjøre om lag 4 prosent av brutto driftsinntekter.
 - Gjeldsgrad på 113 prosent av driftsinntektene
 - Disposisjonsfond (fritt) på fire prosent av driftsinntektene
3. Fylkestinget vedtar, med hjemmel i skatteloven, en sats for inntektsskatt til Trøndelag fylkeskommune på 2,35 prosent av skattbar inntekt for personlige skatteyttere og dødsboer. Hvis Stortinget vedtar en annen maksimalsats for 2024 gjøres denne

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

gjeldende.

- 4.** Trøndelag fylkeskommune tar opp lån på inntil 1 307 383 000 kroner i 2024.
- 5.** Fylkestinget vedtar følgende endringer i budsjettskjema §5-4 og §5-5 sammenliknet med fylkesdirektørens forslag:

Trøndelag fylkeskommune
Tröndelagen fylhkentjielte

Driftsbudsjett – §5-4, første ledd

DRIFT (tusen kroner)	2024	2025	2026	2027
Avdelinger				
Rammetilskudd (budsjettforlik på Stortinget, jf. notat datert 05.12.2023 fra fylkesdirektøren)	-27 200	-27 200	-27 200	-27 200
Sum netto driftsutgifter (styrking avdelinger)	90 900	140 400	156 000	155 800
Finansposter				
Endring rente og avdrag	1 600	5 600	13 000	20 800
Endring avdrag				2 500
Sum finansposter	1 600	5 600	13 000	23 300
Interne finanstransaksjoner				
Redusert overføring fra drift til investering	-35 000	-97 000	-112 800	-117 900
Økt overføring investeringer, fylkesdirektørens notat	4 500	4 500	4 500	4 500
Redusert avsetning til disp.fond	-8 000	-7 000	-7 000	-7 000
Bruk av samferdselsfond og tunnelsikkerhetsfond			-20 000	-30 000
Bruk av regionalt næringsutviklingsfond	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Bruk av disposisjonsfond, rentebufferfond	-25 300	-17 800	-5 000	
Sum interne finanstransaksjoner	-65 300	-118 800	-141 800	-151 900
Budsjettbalanse	0	0	0	0

Driftsbudsjett - §5-4, andre ledd

DRIFT (tusen kroner)	2024	2025	2026	2027
<i>Alle avdelinger (fordeles etter bruk av konsulenttjenester)</i>				
Reduksjon i konsulentbruk		-5 000	-7 500	-7 500
<i>Avdeling utdanning og kompetanse</i>				
Styrking av budsjetttramme	33 200	61 200	71 800	81 600
Disponering av deler av handlingrom utdanning			-15 000	-25 000
<i>Avdeling veg</i>				
Styrking av budsjetttramme	2 000	2 000	2 000	2 000
<i>Avdeling samferdsel</i>				
Styrking av budsjetttramme - kollektiv	30 500	59 500	78 500	78 500
<i>Avdeling kultur og folkehelse</i>				
Styrking av budsjetttramme	2 000	2 000	2 000	2 000
<i>Avdeling plan, næring og kulturminner</i>				
Styrking av budsjetttramme	1 500	1 500	1 500	1 500
Fylkesdirektørens notat	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
<i>Tannhelse</i>				
Styrking av budsjetttramme	2 500			
Budsjettforlik på Stortinget, jf. notat datert 05.12.2023 fra fylkesdirektøren	27 200	27 200	27 200	27 200
<i>Finansiering</i>				
Reduksjon utredning skolestruktur	-3 500	-3 500		
Sum avdelinger	90 900	140 400	156 000	155 800

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Investeringsbudsjett §5-5, første ledd

INVESTERING Tall i 1000 kroner	2024	2025	2026	2027
Melhus vgs - igangsetting i 2026			100 000	107 000
Sum investeringsutgifter	0	0	100 000	107 000
Mva. kompensasjon			-15 000	-16 000
Økt bruk av lån	-30 500	-92 500	-193 300	-204 400
Sum investeringsinntekter	-30 500	-92 500	-208 300	-220 400
Overføring fra drift	35 000	97 000	112 800	117 900
Overføring fra drift , fylkesdirektørens notat	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Sum interne finanstransaksjoner	30 500	92 500	108 300	113 400
Budsjettbalanse	0	0	0	0

Investeringsbudsjett §5-5, andre ledd

INVESTERING Tall i 1000 kroner	2024	2025	2026	2027
Melhus vgs			100 000	107 000
Sum investeringsutgifter	0	0	100 000	107 000

En bærekraftig økonomi som sikrer gode tjenester

Innledning

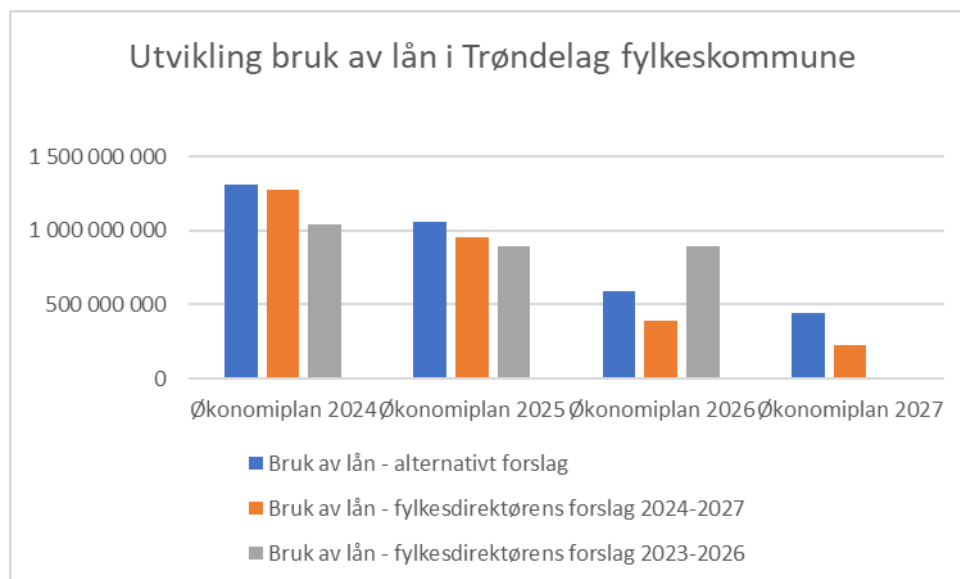
Trøndelag fylkeskommune har ansvar for viktige tjenester til innbyggerne i fylket vårt innenfor utdanning, samferdsel, fylkesveger, tannhelse, kultur og regional utvikling. Inntektene fylkeskommunene får fra staten i form av rammetilskudd og skatteinngang skal sørge for at fylkeskommunen kan levere gode likeverdige tjenester til trønderne.

Trøndelag fylkeskommune har høy gjeld og vil være blant fylkeskommunene med høyest gjeldsbelastning om noen år. Bakgrunnen for denne høye gjelden er investeringer i nye skolebygg og i nye veger i fylket vårt. Alternativet til denne gjelden ville vært å ha gjeld i form av nedslitte skolebygg. Mange av skolebyggene, spesielt i sørdelen av Trøndelag, var i en slik forfatning at det måtte gjøres store grep. Investeringer i nye skolebygg og sammenslåinger av skoler ble gjort for å møte disse utfordringene. I dag er resultatet at vi har mange nye, flotte og verdifulle skolebygg hvor ungdommen vår får førsteklases opplæring, men som også gir oss lavere drifts- og vedlikeholdskostnader. Det er likevel viktig å ta innover seg at en stadig økende del av inntektene vil gå til å betale renter og avdrag. Det er ikke bærekraftig over tid.

Fylkeskommunen må over tid omstille seg slik at en større del av inntektene går til tjenesteproduksjon og mindre til å betale ned renter og avdrag. Det er flere alternativer for å lykkes med det. Det sentrale i Ap, SV, MDG, Rødt, KrF og INP sitt budsjettforslag er at dette må gjøres over lengre tid og uten så dramatiske kutt i utdanningstilbudet til ungdommen og i kollektivtilbudet i regionen som fylkesdirektøren har foreslått.

Fylkeskommunen må trappe ned investeringene, spesielt på skole. Som nevnt har fylkeskommunen allerede gjort store grep på skolebygg. Etter at Melhus videregående skole og Orkdal videregående skole blir bygd ut, og fellesprosjektet Olav Duun videregående skole med Namsos kommune står ferdig er det ikke like stort behov for store skoleinvesteringer. Melhus videregående startes opp i 2026 og Orkdal videregående

skole deretter. Denne reduksjonen i investeringer på skolebygg vil medføre et vesentlig lavere låneopptak enn tidligere, og vil også ligge på et lavere nivå enn tidligere forslag fra fylkesdirektøren - se figur 1. Fra å ha investert i overkant av 1 milliard kroner i skole hvert år foreslår vi en betydelig reduksjon ned til rundt 150 millioner i 2027.

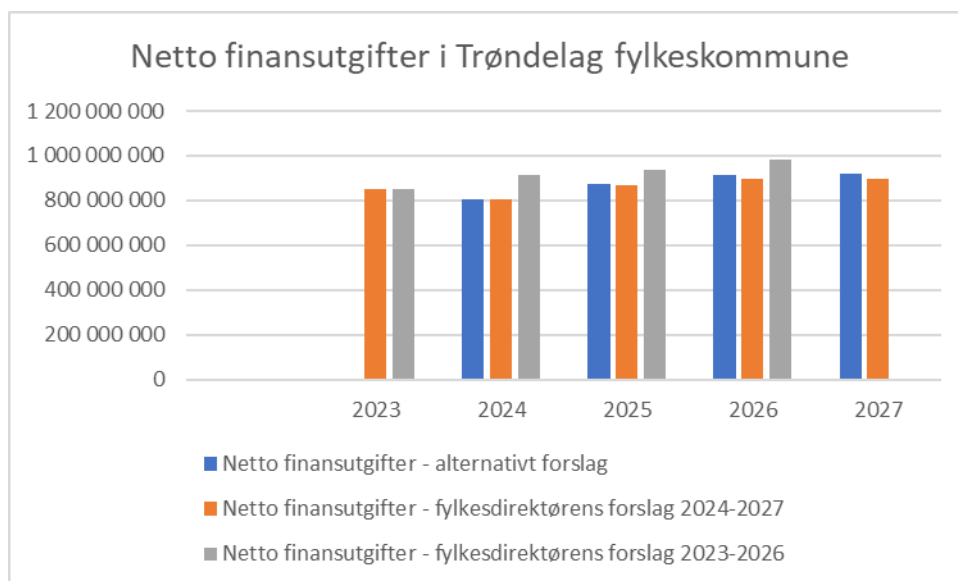

Figur 1

Det foreslås altså en betydelig lavere investeringstakt fremover. I tillegg betales det ned mer på lån enn lovlig minsteavdrag, og det overføres penger fra drift til investeringer. Eventuelle fremtidige overskudd/mindreforbruk i fylkeskommunen bør benyttes til å betale ned gjeld. Med disse grepene vil fylkeskommunens økonomi være sunn, samtidig som vi kan opprettholde et godt tjenestetilbud.

Med vårt forslag vil finansutgiftene ligge på et marginalt høyere nivå enn fylkesdirektörens forslag for 2024-2027, men mye lavere enn det fjorårets forslag til økonomiplan fra fylkesdirektörens la opp til. Dette kommer frem av figur 2.

Trøndelag fylkeskommune Tröndelagen fylhkentjielte

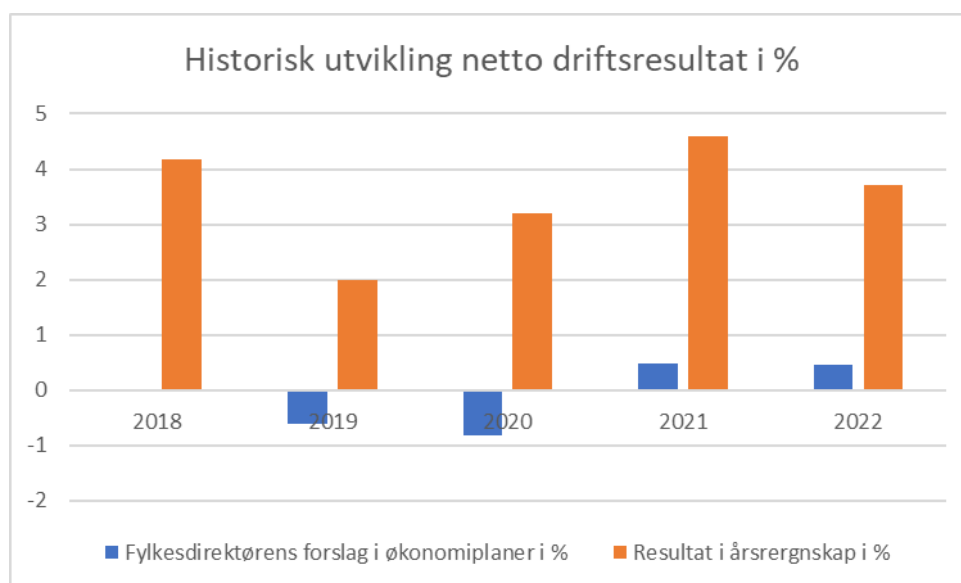

Figur 2

Måltall, sentrale inntekter og bruk av lån

Det er satt et finansielt måltall for Trøndelag fylkeskommune på 4% netto driftsresultat. Dette kan karakteriseres som fylkeskommunens bunnlinje. Dette er etter anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg (TBU) som sier at fylkeskommunene samlet over tid bør ha et netto driftsresultat på 4%. For kommunesektoren er det samme kravet 1,75%. Det samlede nivået for alle fylkeskommunene i 2022 var på 6,4%.

Trøndelag fylkeskommune har over flere år budsjettert i økonomiplaner med lave netto driftsresultat, men som det kommer frem av figur 3 så har resultatet alltid havnet godt over budsjett. Snittet for de siste 5 årene er et netto driftsresultat på 3,53%.

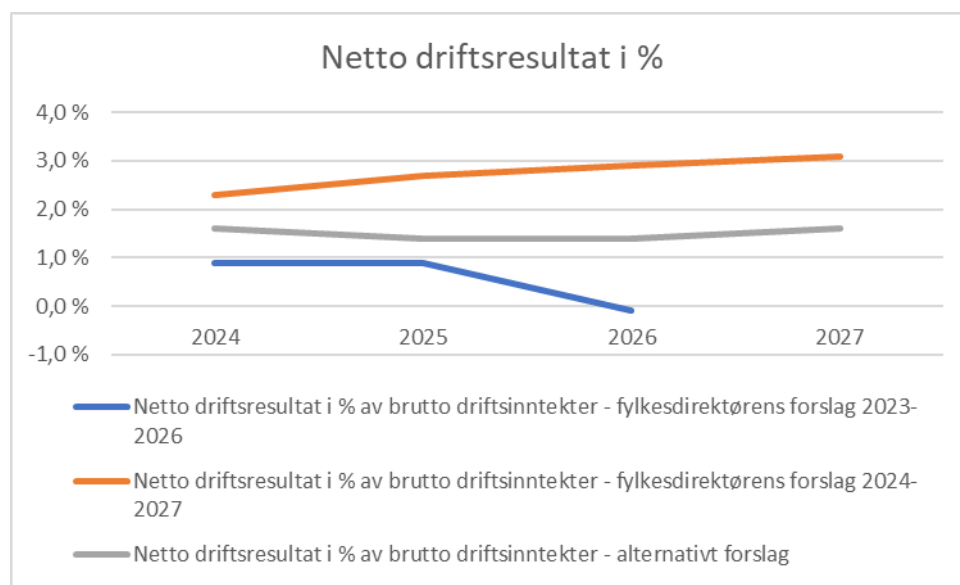

Figur 3

Trøndelag fylkeskommune Tröndelagen fylhkentjielte

Det er fra fylkesdirektøren sin side pekt på at det trengs vesentlige endringer i driftsbudsjettet for at fylkeskommunen skal nå måltallet på 4% på netto driftsresultat. Dette er riktig. Det har vært en påpekning fra fylkesdirektøren gjennom flere økonomiplaner, men fylkesdirektøren har historisk likevel valgt å legge frem budsjett- og økonomiplanforslag som har ligget langt under. I forslag til budsjett- og økonomiplan for 2023-2026 som fylkesdirektøren la frem for fylkestinget i desember 2022 var netto driftsresultat budsjettet med 0% i 2023 til -0,1% i 2026. Dette kommer frem av figur 4.

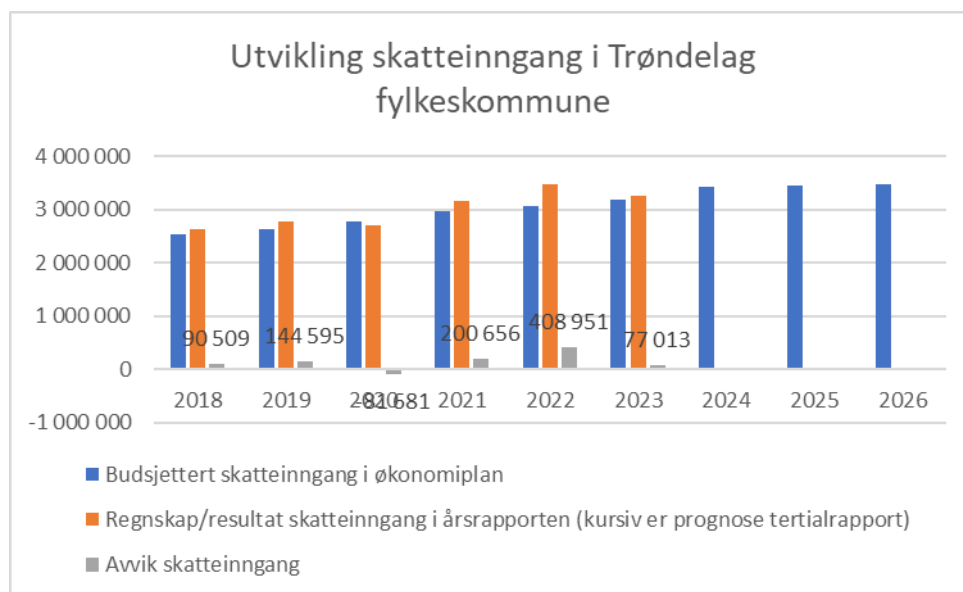
Fylkesdirektøren har gjort en vesentlig endring i budsjettene for årene fremover. Det er foreslått store kutt i tjenesteområdene for å oppnå et finansielt måltall i budsjettene, selv om historien viser at disse måltallene er nær oppfylt for årene vi har lagt bak oss. I forslaget fra fylkesdirektøren som er fremmet for fylkestinget i budsjett- og økonomiplan 2024-2027 er driftsresultatet vesentlig forbedret. Det er flyttet i overkant av 200 millioner fra tjenestene for å oppnå et forbedret resultat. I vårt alternative forslag ligger vi godt over fjorårets forslag fra fylkesdirektøren.

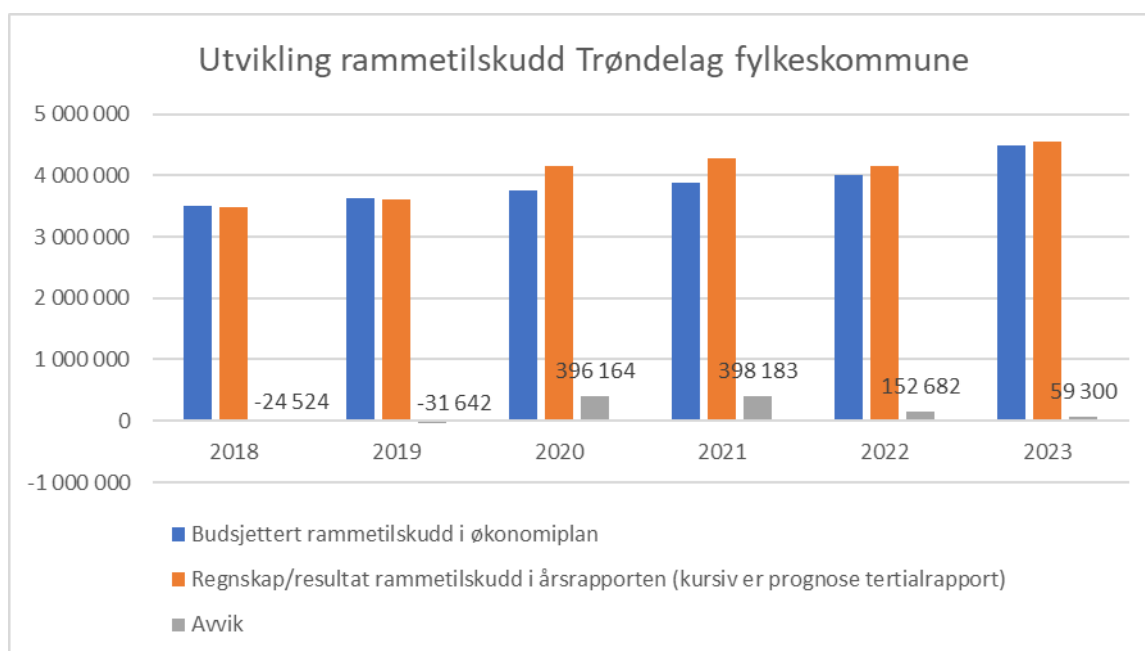
Figur 4

Dette kommer mye av at det er vanskelig å budsjettere riktig med inntektene. Over tid har skatteinngangen vært høyere enn budsjett, og rammetilskuddene har også ligget noe over. Dette er en felles utfordring for alle kommuner og fylkeskommuner. Likevel er det til ettertanke at kuttene i tjenestene som foreslås for Trøndelag fylkeskommune i kommende økonomiplanperiode er innenfor avviket på sentrale inntekter fra staten for 2022. Dette har det også vært tidligere år - som det kommer frem av figur 5 og figur 6: (merk at i 2020 var skatteinngangen lav på grunn av Covid, men rammetilskuddet desto høyere på grunn av ekstra kompensasjon for økte kostnader under pandemien.)

Trøndelag fylkeskommune
Tröndelagen fylhkentjielte

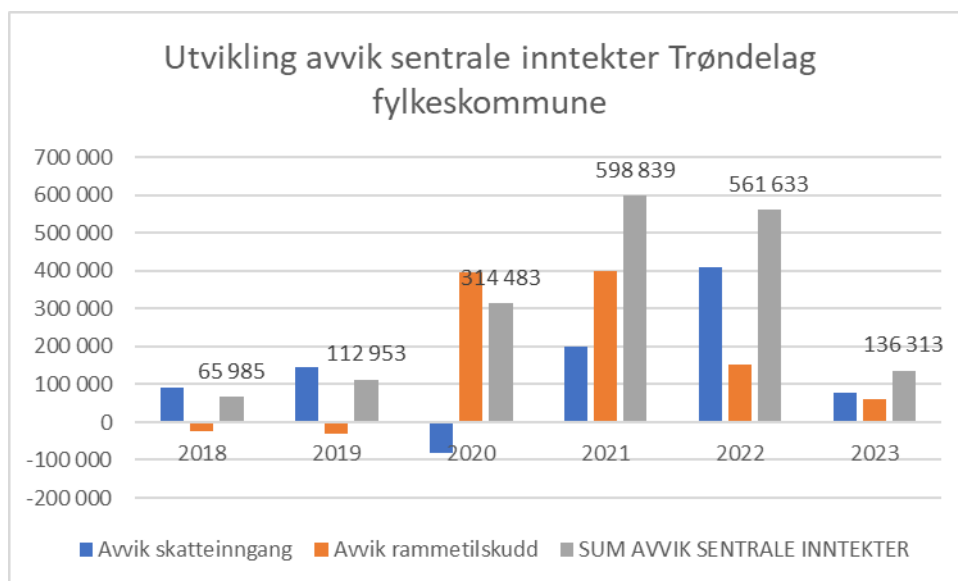
Figur 5

Figur 6

Når vi ser skatteinngangen og rammetilskuddet under ett slik som i figur 7, så har inntektene til fylkeskommunen ligget fra 65 millioner (2013) til 598 millioner høyere (2021) i regnskapet - enn i de opprinnelige budsjettene som er vedtatt av fylkestinget. Ser vi bort fra pandemiårene med ekstraordinære overføringer fra staten til så ligger spennet mellom 65 millioner i 2018 og 136 millioner i 2023 (om prognosen slår til).

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Figur 7

Ut fra dette foreslår vi at den finansielle handlingsregelen om at netto driftsresultat skal ligge på minst fire prosent av brutto driftsinntekter endres til det som er i tråd med TBU sine anbefalinger: netto driftsresultat for fylkeskommunen over tid bør utgjøre om lag 4 prosent av brutto driftsinntekter.

Rentebufferfondet: Sparing i gode tider - til bruk i trangere tider

Trøndelag fylkeskommune har som en av få fylkeskommuner et rentebufferfond. Rentebufferfondet utgjør 180 millioner kroner av et disposisjonsfond som ved utgangen av 2022 var på hele 1,5 milliarder kroner. Fondet ble opprettet i gamle Sør-Trøndelag fylkeskommune gjennom at de budsjetterte med en fast rente på 4% på kostnadssiden i budsjettet. Dette ble tatt av ramma og satt over i en egen låneportefølje. De spesifikke lånene ble deretter tatt opp til den enhver tid gjeldende rente. Differansen mellom 4% og reell rente ble satt av på fond slik at fylkeskommunen hadde økonomi til å opprettholde tjenestene om renta gikk over 4% en periode. Da skulle fondet benyttes for å dekke denne forskjellen.

I utfordringsdokumentet lagt frem av fylkesdirektøren til fylkestinget i juni 2023 skriver fylkesdirektøren følgende:

"Ved utgangen av april 2023 står det 180 millioner kroner som er merket rentefond. Dette er midler som er satt av for å redusere behovet for reduksjon i tjenesteproduksjonen i perioder der renteutgiftene er høyere enn budsjettert. I økonomiplan 2023-2026 er det ikke vedtatt bruk av rentebufferfondet, jf. fylkestingssak 87/22. Rentemarkedet er høyst usikkert, men de siste prognoser fra Norges bank viser en økning i renteutgifter i årene 2023-2025 utover det som er vedtatt i økonomiplan 2023-2026. Det ligger allerede betydelige innsparingskrav i gjeldende økonomiplan, og fylkesdirektøren vil vurdere å bruke noe av midlene i rentebufferfondet til å finansiere renteutgiftstoppen før renten er

forventet å gå noe ned igjen. Det vil da være viktig å avsette til rentefondet i årene etterpå for å opprettholde bufferen over tid. Fylkesdirektøren kommer tilbake til dette i økonomiplandokumentet for 2024-2027.”

Fylkestinget vedtok følgende i juni:

”For neste økonomiplanperiode ber derfor fylkestinget om at fylkesdirektøren legger opp til et budsjett til de videregående skolene uten vesentlige kutt. Rentebufferfondet kan brukes i en overgangsperiode for å demme opp for store endringer.”

Fylkestinget og fylkesdirektøren har pekt på at rentebufferfondet kan og bør brukes i perioder for å redusere nedtrekket i tjenesteproduksjonen. Forslaget vårt innebærer noe bruk av rentebufferfondet i første del av økonomiplanperioden.

Styrka rammer til utdanning, samferdsel, kultur og næring

Med denne bakgrunnen er det tydelig for oss at det er mulig å prioritere tjenestetilbudet til innbyggerne i Trøndelag, samtidig som vi over tid omstiller økonomien til fylkeskommunen. Det er bred enighet om betydelige endringer i investeringsbudsjettet og en opptrapping av midler fra drift til investering. Om fylkestinget holder seg til den planen, og samtidig benytter eventuelle mindreforbruk til å betale ned på lån, så vil de finansielle måltallene nås. Samtidig kan det gode utdanningstilbudet vi har i Trøndelag opprettholdes og kollektivtilbudet kan unngå vesentlige kutt.

Derfor foreslår vi endringer i budsjett- og økonomiplan for Trøndelag fylkeskommune for 2024 - 2027 som innebærer noe lavere netto driftsresultat i kommende økonomiplanperiode og en bruk av rentebufferfondet. Forslaget innebærer fortsatt et netto driftsresultat på et vesentlig høyere nivå enn tidligere budsjettforslag fra fylkesdirektøren.

Forslaget ivaretar derfor behovet for, og ønsket om, en bærekraftig økonomi samtidig som det opprettholder de tjenestene vi er satt til å levere. Vi opprettholder et godt utdanningstilbud til ungdommen i Trøndelag, et kollektivtilbud uten vesentlige kutt og med lavere pris på månedskort, vi styrker tilskuddsordningen innenfor kultur og øker bevilgningen til trafiksikkerhet.

Arbeidsgiverpolitikken

Fylkestinget har det overordna ansvaret for Trøndelag fylkeskommune sin arbeidsgiverpolitikk. Det krever at folkevalgte tar en aktiv rolle overfor tillitsvalgte og administrasjon, spesielt gjennom administrasjonsutvalget. Utvalgets rolle bør forsterkes, og målene som er satt for arbeidsgiverpolitikken bør følges opp regelmessig i møtene.

Ansatte i fylkeskommunen skal ha hele, faste stillinger, og alle nye stillinger skal fortsatt lyses ut i 100 %, med mindre noe annet er godkjent av tillitsvalgte. Det er arbeidsgiver som må bevise at det ikke kan, eller trengs, å lyse ut 100 % stillinger. Fylkestinget ber

fylkesdirektøren løpende legge frem en oversikt over arbeidet med heltid i fylkeskommunen til administrasjonsutvalget.

I årene fremover er det flere omstillinger på gang i organisasjonen. Det blir da ekstra viktig at dette arbeidet går i tett dialog med de tillitsvalgte og at informasjonsflyten sikres.

Trøndelag fylkeskommune har mange ansatte med stor kompetanse. Samfunnet endrer seg raskt, og med det endres også måten det jobbes på. I dette må vi også huske våre egne ansatte i fylkeskommunen. Fylkestinget mener derfor det er viktig at fylkeskommunens egne ansatte får gode muligheter til å ta etter- og videreutdanning, og at fylkesdirektøren har fokus på dette arbeidet fremover.

En reduksjon i konsulentbruken

Fylkestinget vil ha en effektiv bruk av ressursene i fylkeskommunen og ber om at det legges frem en oversikt i utfordringsdokumentet i juni som viser bruken av konsulenttjenester. Det legges opp til en innsparing på bruk av konsulenttjenester på totalt 20 millioner i økonomiplanperioden.

Et utdanningstilbud som møter arbeidslivets behov over hele Trøndelag

Innledning

Rundt om i hele Trøndelag skrikes det etter arbeidskraft, og Norge vil mangle opp mot 90 000 fagarbeidere frem mot 2035. Noe av det viktigste Trøndelag fylkeskommune skal gjøre i årene som kommer er å utdanne ungdommene våre slik at de får gjennomført videregående opplæring og kommer seg ut i et arbeidsliv som venter på dem. Skal vi lykkes med det trenger vi en videregående skole nært der folk bor. Skolene må ha en tilbudsstruktur som er tilpasset næringsstrukturen, og et tilbud som gir mestring og motivasjon for ulike elever.

Vi trenger en mer praktisk skole, og en styrking av yrkesfagene, ikke dramatiske skolekutt som vil gjøre utdanningstilbudet i Trøndelag smalere og fattigere. Kutt i yrkesfag, musikk, dans og drama og idrett til fordel for flere plasser på studiespesialiserende vil kunne gi lavere gjennomføring. Det vil også gjøre det vanskeligere å levere på arbeidslivets behov for kompetanse.

Derfor foreslår vi store endringer i fylkesdirektørens innstilling på tilbudsstruktur, og styrker de økonomiske rammene til våre videregående skoler.

En styrking av yrkesfagene

Fylkesdirektøren har i sitt forslag redusert kraftig på en rekke yrkesfag, og økt tilbudene på studiespesialisering. Det går spesielt hardt utover utdanningstilbudet nord i Trøndelag. Dette er ikke i tråd med behovet for arbeidskraft i årene fremover, eller ønsket om en mer praktisk skole med mer motivasjon og mestring. Yrkesfag må styrkes, og vi opprettholder derfor flere yrkesfagslinjer som i administrasjonens forslag er foreslått

nedlagt. Vi foreslår at det totale nivået på yrkesfag i Trøndelag opprettholdes som i dag. Det er feil vei å gå at all elevtallsvekst i Trondheim skal tas på studiespesialisering slik fylkesdirektøren foreslår. Trondheim er allerede i en situasjon hvor vesentlig flere velger studiespesialisering fremfor yrkesfag. Dette vil bli forsterket med forslaget fra administrasjonen. Om vi skal møte arbeidslivets behov for praktikere, så trenger vi at flere ungdommer i Trondheim velger yrkesfag, ikke færre!

Musikk, dans og drama

Vi trenger mer variasjon i utdanningstilbudet, ikke mindre. Vi trenger at alle ungdommene fullfører, og skal vi lykkes med det er høringsforslaget som er sendt ut helt feil vei å gå. MDD-linjene er svært viktige for gjennomføring, mangfold og ikke minst for kulturlivet vårt i Trøndelag. Ikke alle elevene som går MDD blir musikere av yrke, men de har med seg en utrolig viktig kompetanse inn i andre yrker og sørger for at det er kulturtilbud i hele fylket.

Spisset toppidrett

Vi foreslår å bevare dagens tilbud på spisset toppidrett i Trøndelag. Et godt, offentlig tilbud innenfor toppidrett har gjennom årenes løp gitt en rekke trønderske ungdommer mulighet til å kombinere utdanning og satsing på idrett - uavhengig av egen økonomi. Og det har gitt store idrettsopplevelser og medaljer til Trøndelag. Trøndelagsmodellen innenfor idrettsfag må utvikles, ikke avvikles.

Dersom vi kutter drastisk, eller legger ned det offentlige tilbudet, er det sannsynlig at private aktører vil etablere seg i Trøndelag. En slik etablering vil gjøre at tilbudet ikke lenger i samme grad blir tilgjengelig for alle - i tillegg til at det vil kunne tappe fylkeskommunen for mer midler enn det vi i dag bruker på spisset toppidrett.

Økt tildeling til de videregående skolene

Store osthøvelkutt vil føre til at det blir vanskeligere å nå målene vi har satt oss om kvalitet og gjennomføring i videregående skole. I tillegg vil det kunne føre til økte utgifter til spesialundervisning, større frafall, og økte hjelpebehov for våre ungdommer senere i livet. Det lønner seg å investere i ungdommen, og vi vet hvor viktig våre videregående skoler er for rekruttering av arbeidskraft, bosetting og utvikling i hele Trøndelag. Derfor foreslår vi å stanse fylkesdirektørens kutt i ressursfordelingsmodellen for 2024 og 2025. Kuttene tas også betydelig ned i 2026 og 2027. 162 millioner kroner tilføres ressursfordelingsmodellen for å ivareta den desentraliserte skolestrukturen og gi likeverdige driftsforhold.

Fortsatt veiledningsordning for nyutdanna lærere

De siste årene har det vært markant færre søkere til lærerutdanningen i Norge. I tillegg viser beregninger gjort av KS' lønnsstatistikk at omtrent en tredjedel av nyutdannede lærere slutter i løpet av de fem første årene de jobber i skolen. Vi har dermed en utfordring med både å rekruttere og beholde lærere i skolen. Forskning viser at introduksjonsprogrammer og veiledning av nyutdannede lærere kan være med på å redusere antallet lærere som går over i andre yrker. Fylkestinget ønsker derfor å opprettholde veiledningsordningen for nyutdannede lærere i videregående skole i

Trøndelag for å redusere praksissjokket for nyutdannede lærere, og øke sjansen for at lærere blir i skolen.

Gode skolebibliotek

For at alle elevene skal ha tilgang på et godt skolebibliotek uavhengig av hvilken skole de går på, ber fylkestinget fylkesdirektøren om å kostnadsberegne oppfølging av tiltakene i planen for bibliotek i videregående skole i Trøndelag, og komme tilbake med en vurdering av dette i neste økonomiplan.

Et rimeligere kollektivtilbud som knytter Trøndelag sammen

Unngå vesentlige kutt i kollektivtrafikken

Den sterke pris- og kostnadsveksten utfordrer kollektivområdet sterkt. Det vil svekke fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler, og kollektivtransportens betydning for å binde Trøndelag sammen. For å unngå stor reduksjon i tjenestetilbudet styrkes kollektiv med 20 millioner i 2024. Det vil fortsatt være behov for at AtB gjør bruk av ubenyttet tilskudd/reserve for å hindre rutekutt i 2024 og i 2025.

Halvering av prisen på månedskortet for buss i regionen

Pris- og kostnadsveksten treffer også vanlige husholdninger hardt. Fylkeskommunen kan dempe konsekvensene av dette, gjennom å senke prisene på kollektivtrafikken. Dette er riktig både for klima og for lommeboka til folk. Derfor legger vi inn 7 millioner kroner i 2024 for å halvere prisene på periodekort utenfor miljøpakkeområdet fra midten av august. Tilsvarende prisreduksjon vil bli foreslått i forbindelse med handlingsprogram for miljøpakken.

Fleksibel billett i regionen

Folks reisevaner er stadig i endring, og blant annet pandemien har gjort at arbeidshverdagen ser annerledes ut for mange. For at kollektivtilbudet også skal være attraktivt for de som ikke vet hvor ofte de vil bruke det, innføres det et fleksibelt billettsystem etter modell fra pilot i Trondheim. Dette vil gjøre det billigere for de som ønsker å bruke kollektivtilbudet når det er praktisk, men som andre dager har behov for å ta f.eks. bilen.

Økte ressurser til trafikksikkerhet

Mer til trafikksikkerhet

Delstrategi Trafikksikkerhet peker på betydningen av å aktivt søke kunnskap i lokale og nasjonale trafikksikkerhetsfaglige miljøer. Nord Universitet, Stjørdal har laget en prosjektskisse som tar for seg rekrutterings- og trafikksikkerhetsutfordringer i busstransportbransjen. Formålet med studiet er:

- 1. forstå de underliggende årsakene til utfordringer busselskapene opplever med rekruttering av bussjåfører*
- 2. kartlegge sjåførenes rolle for en sikker og attraktiv busstransport i Trøndelag*

3. identifisere suksesskriterier for å beholde sjåfører med god kundebehandling og lav ulykkesrisiko.

Prosjektet treffer med andre ord flere utfordringer innenfor Trøndelag fylkeskommune sitt ansvarsområde: kollektivtransport og trafikksikkerhet.

Stjørdal kommune har vedtatt et stipendiatprogram der de bevilger kr. 500 000,- hvert år fram til 2028. Støtten fordrer at også andre aktører deltar med finansiering. Problemstillingen er så tydelig innenfor fylkeskommunens ansvarsområde at det naturlig å delta i finansieringen på Nord Universitet sitt prosjekt, på linje med Stjørdal kommune sin innsats, altså 500 000,-

Trøndelag fylkeskommune har jobbet målrettet overfor ungdom som søker risiko i trafikken. Prosjektet Kjør for livet opereres av Drive Norge og er evaluert av SINTEF. Evalueringen viser gode resultater og at deltakelse i prosjektet gir en reell endring i ungdommene sitt liv. Avtalen med Drive Norge er at de skal drive minimum 10 klubber i 10 kommuner i Trøndelag. Rammen til prosjektet styrkes med 1 millioner slik at aktiviteten kan økes ut over det som er avtalefestet.

Resterende 500 000,- går til generell styrking av FTU sitt handlingsprogram.

Gode kulturopplevelser

Innledning

Tilskudd til kulturtiltak styrkes med 1,5 millioner. Fylkestinget har bedt om en sak hvor det skal trekkes opp føringer/retningslinjer for hva som skal gjelde for å få faste tilskudd, da det ikke foreligger slike, dette følges opp i 2024. Fylkestinget er enig i at det ikke tildeles faste tilskudd til nye arrangement/festivaler/institusjoner før retningslinjer er på plass.

Fylkestinget vil påpeke at det med en styrking på 1,5 millioner vil være rom for å kunne gi flere faste tilskudd. Samtidig er det også viktig at det fortsatt skal være en relativt stor andel til "frie" tilskudd åpent å søke på for arrangement, spel, festivaler og lignende. I en tid hvor stadig flere opplever at økonomien blir trangere mener fylkestinget at det er viktig å støtte opp under arrangement/festivaler over hele fylket, for, så langt det er mulig, å holde prisene på et nivå som gjør at mange kan delta. En økt støtte vil også bidra til å sikre økonomien til profesjonelle utøvere i ei dyrtid.

Vrimmefestival

Kr 500 000,- øremerkes Vrimmefestival slik at det kan arrangeres to festivaler pr år. Fylkestinget er opptatt av at alle trøndere skal kunne få gode kulturopplevelser der de bor. Vrimmefestivalen er med å bidra til nettopp dette, og her kan alle delta uavhengig av lommebok.

Nytt museum kunst og form

I økonomiplanperioden er det avsatt kr 400 000- i 2024, 2,1 millioner i 2025 og 2,5 millioner i 2026 til videre prosjektering av nytt museum for kunst og form i Trondheim.

Trondheim kommune sitt vedtak høsten 2023 om ytterligere utredninger før en kvalitetssikring (KS1) av konseptvalgutredningen (KVU) kan gjøre at det vil kunne ta tid før man kommer i gang med neste fase.

Fylkestinget er kjent med de store utfordringene med å bevare samlingene ved Nordenfjeldske kunstindustrimuseum (NKIM). Det er et omfattende arbeid som pågår for å få flyttet gjenstandene. Skulle prosessen med videre utredninger i Trondheim kommune ta uforholdsmessig lang tid, mener fylkestinget at avsatt beløp til prosjektering kan omdisponeres til arbeidet med å flytte samlingene ved NKIM.

Fylkesmusikerne

Et viktig virkemiddel for å nå ut til hele Trøndelag med gode kulturopplevelser er våre egne fylkesmusikere. Gjennom fylkesmusikerne bidrar fylkeskommunene til levende og gode lokalsamfunn og bidrar dermed til å gi flere et godt liv og en god folkehelse. Fylkestinget er opptatt av at vi opprettholder antallet på våre musikere slik at de fortsatt kan glede trønderne med musikkopplevelser av høy kvalitet.

Regional utvikling

Oppfølging av Trondheimsfjordrapporten

Trøndelag tar ansvar for Trondheimsfjorden, og skal gjennom at det settes av 1,5 millioner årlig i økonomiplanperioden for å følge opp prosjektet "Ren og levende Trondheimsfjord". Området styrkes da med nødvendige ressurser til ansatte og oppfølgingsaktiviteter.

En god tannhelse

Tannhelseplanen

Den fylkeskommunale tannhelsetjenesten leverer gode tjenester til innbyggerne i Trøndelag. Nærhet til tilbudet har vært viktig for å gi pasienter god oppfølging og lett tilgang til tjenesten. Fylkestinget mener den fylkeskommunale tannhelseplanen bør komme til behandling i Fylkestinget før det vedtas store endringer i den fylkeskommunale tannhelsestrukturen. En eventuell innsparing på tannhelseområdet utsettes til 2025 etter at Fylkestinget har fått tannhelseplanen til behandling.

Tallbudsjett

Trøndelag fylkeskommune
Tröndelagen fylkhkentjielte

Forslag til Budsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027				
Endringer drift	2024	2025	2026	2027
Styrket ramme avdeling utdanning	33,20	61,20	71,80	81,60
- opprettholdelse av yrkesfag, spissa toppidrett og musikk, dans og drama - tilbudsstruktur	4,70	14,70	25,30	35,10
- styrking av ramme til ressursfordelingsmodell/mindre ostepølvekutt	27,00	45,00	45,00	45,00
- veiledningsordning for nye lærere	1,50	1,50	1,50	1,50
Styrket ramme avdeling samferdsel	30,50	59,50	78,50	78,50
- unngå vesentlige kutt på kollektiv	20,00	41,00	60,00	60,00
- halvering av månedskortet på buss i region	7,00	15,00	15,00	15,00
- innføring av fleksibel billett i regionen	3,50	3,50	3,50	3,50
Styrket ramme avdeling veg	2,00	2,00	2,00	2,00
- trafiksikkerhet	2,00	2,00	2,00	2,00
Styrket ramme avdeling kultur og folkehelse	2,00	2,00	2,00	2,00
- kulturtilskudd	2,00	2,00	2,00	2,00
Styrket ramme avdeling plan, næring og kulturminner	1,50	1,50	1,50	1,50
- oppfølging Trondheimsfjordrapporten	1,50	1,50	1,50	1,50
Styrket ramme tannhelse	2,50			
- opprettholdelse av biklinikker	2,50			
Sum styrket ramme drift	71,70	126,20	155,80	165,60
Inndekning	-73,30	-131,80	-168,80	-188,90
- Reduksjon utredning skolestruktur	-3,50	-3,50		
- Reduksjon i konsulentbruk		-5,00	-7,50	-7,50
- Disponering av deler av handlingsrom utdanning			-15,00	-25,00
- Bruk av samferdselsfond og tunnelsikkerhetsfond til redusert låneopptak for investeringer på veg			-20,00	-30,00
- Reduksjon overføring til investering	-35,00	-97,00	-112,80	-117,90
- Reduksjon avsetning disp.fond	-8,00	-7,00	-7,00	-7,00
- Bruk av rentebufferfondet i en periode når renten er høy. Renten skal ned igjen i 2025 iflg pengepolitisk rapport 3/23	-25,30	-17,80	-5,00	
- Økt bruk av regionalt næringsutviklingsfond til styrka ramme næring	-1,50	-1,50	-1,50	-1,50
Endring finansutgifter	1,60	5,60	13,00	23,30
- Økte renteutgifter	1,60	5,60	13,00	20,80
- Økt avdrag	0,00	0,00	0,00	2,50
SUM	0,00	0,00	0,00	0,00

Endringer investeringer	2024	2025	2026	2027
Melhus vgs - igangsetting av utbygging i 2026	0,00	0,00	100,00	107,00
Mva kompensasjon	0,00	0,00	0,00	0,00
Økt låneopptak	-35,00	-97,00	-197,00	-213,00
Redusert overføring fra drift	35,00	97,00	112,00	122,00
SUM	0,00	0,00	0,00	0,00

Behandling

Alternativt forslag fremmet av Per Olav Skurdal Hopsø (A) på vegne av A, SV, KrF, R og MDG:

- Fylkestinget vedtar det framlagte forslaget til økonomiplan 2024-2027 med budsjett for 2024, med de endringer som fremkommer under punkt 6 og det som fremkommer av notat datert 05.12.2023 fra fylkesdirektøren.

Forslag til økonomiplan med budsjett består av drifts- og investeringsbudsjett for 2024-2027 og forslag til økonomiplan for kontrollarbeidet 2024- 2027, med budsjett for 2024.

- De finansielle målene er styrende for den langsiktige styringen av fylkeskommunens økonomi, jf. kommuneloven § 14-2, pkt. c.
 - netto driftsresultat for fylkeskommunen over tid bør utgjøre om lag 4 prosent av brutto driftsinntekter.
 - Gjeldsgrad på 113 prosent av driftsinntektene
 - Disposisjonsfond (fritt) på fire prosent av driftsinntektene
- Fylkestinget vedtar, med hjemmel i skatteloven, en sats for inntektsskatt til Trøndelag fylkeskommune på 2,35 prosent av skattbar inntekt for personlige skatteyttere og

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

dødsboer. Hvis Stortinget vedtar en annen maksimalsats for 2024 gjøres denne gjeldende.

9. Trøndelag fylkeskommune tar opp lån på inntil 1 307 383 000 kroner i 2024.

10. Fylkestinget vedtar følgende endringer i budsjettskjema §5-4 og §5-5 sammenliknet med fylkesdirektørens forslag:

Driftsbudsjett – §5-4, første ledd

DRIFT (tusen kroner)	2024	2025	2026	2027
Avdelinger				
Rammetilskudd (budsjettforlik på Stortinget, jf. notat datert 05.12.2023 fra fylkesdirektøren)	-27 200	-27 200	-27 200	-27 200
Sum netto driftsutgifter (styrking avdelinger)	90 900	140 400	156 000	155 800
Finansposter				
Endring rente og avdrag	1 600	5 600	13 000	20 800
Endring avdrag				2 500
Sum finansposter	1 600	5 600	13 000	23 300
Interne finanstransaksjoner				
Redusert overføring fra drift til investering	-35 000	-97 000	-112 800	-117 900
Økt overføring investeringer, fylkesdirektørens notat	4 500	4 500	4 500	4 500
Redusert avsetning til disp.fond	-8 000	-7 000	-7 000	-7 000
Bruk av samferdselsfond og tunnelsikkerhetsfond			-20 000	-30 000
Bruk av regionalt næringsutviklingsfond	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Bruk av disposisjonsfond, rentebufferfond	-25 300	-17 800	-5 000	
Sum interne finanstransaksjoner	-65 300	-118 800	-141 800	-151 900
Budsjettbalanse	0	0	0	0

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Driftsbudsjett - §5-4, andre ledd

DRIFT (tusen kroner)	2024	2025	2026	2027
<i>Alle avdelinger (fordeles etter bruk av konsulent tjenester)</i>				
<i>Reduksjon i konsulentbruk</i>		-5 000	-7 500	-7 500
<i>Avdeling utdanning og kompetanse</i>				
Styrking av budsjetttramme	33 200	61 200	71 800	81 600
Disponering av deler av handlingrom utdanning			-15 000	-25 000
<i>Avdeling veg</i>				
Styrking av budsjetttramme	2 000	2 000	2 000	2 000
<i>Avdeling samferdsel</i>				
Styrking av budsjetttramme - kollektiv	30 500	59 500	78 500	78 500
<i>Avdeling kultur og folkehelse</i>				
Styrking av budsjetttramme	2 000	2 000	2 000	2 000
<i>Avdeling plan, næring og kulturminner</i>				
Styrking av budsjetttramme	1 500	1 500	1 500	1 500
Fylkesdirektørens notat	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
<i>Tannhelse</i>				
Styrking av budsjetttramme	2 500			
Budsjettforlik på Stortinget, jf. notat datert 05.12.2023 fra fylkesdirektøren	27 200	27 200	27 200	27 200
<i>Finansiering</i>				
<i>Reduksjon utredning skolestruktur</i>	-3 500	-3 500		
Sum avdelinger	90 900	140 400	156 000	155 800

Investeringsbudsjett §5-5, første ledd

INVESTERING Tall i 1000 kroner	2024	2025	2026	2027
Melhus vgs - igangsetting i 2026			100 000	107 000
Sum investeringsutgifter	0	0	100 000	107 000
Mva. kompensasjon			-15 000	-16 000
Økt bruk av lån	-30 500	-92 500	-193 300	-204 400
Sum investeringsinntekter	-30 500	-92 500	-208 300	-220 400
Overføring fra drift	35 000	97 000	112 800	117 900
Overføring fra drift , fylkesdirektørens notat	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Sum interne finanstransaksjoner	30 500	92 500	108 300	113 400
Budsjettbalanse	0	0	0	0

Investeringsbudsjett §5-5, andre ledd

INVESTERING Tall i 1000 kroner	2024	2025	2026	2027
Melhus vgs			100 000	107 000
Sum investeringsutgifter	0	0	100 000	107 000

En bærekraftig økonomi som sikrer gode tjenester

Innledning

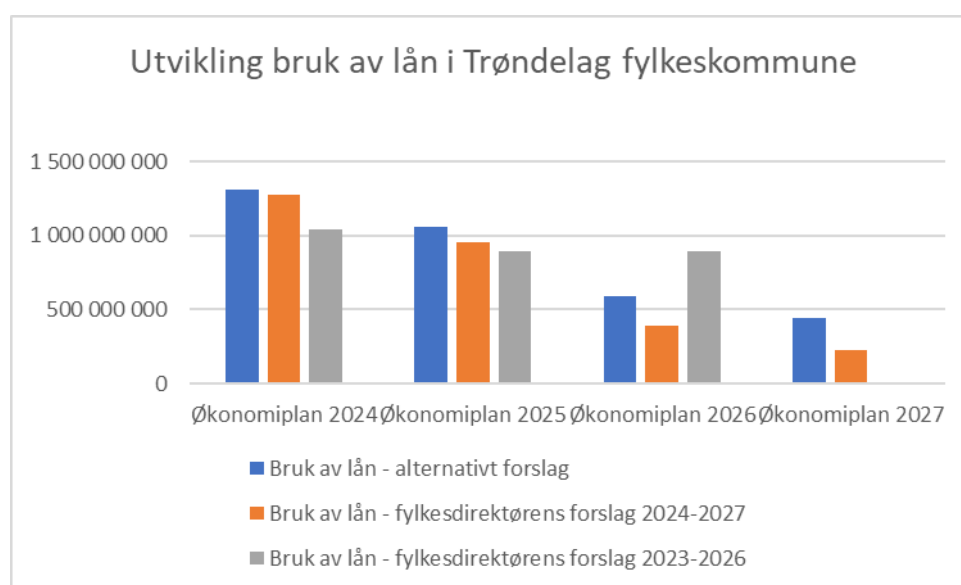
Trøndelag fylkeskommune har ansvar for viktige tjenester til innbyggerne i fylket vårt innenfor utdanning, samferdsel, fylkesveger, tannhelse, kultur og regional utvikling.

Inntektene fylkeskommunene får fra staten i form av rammetilskudd og skatteinngang skal sørge for at fylkeskommunen kan levere gode likeverdige tjenester til trønderne.

Trøndelag fylkeskommune har høy gjeld og vil være blant fylkeskommunene med høyest gjeldsbelastning om noen år. Bakgrunnen for denne høye gjelden er investeringer i nye skolebygg og i nye veger i fylket vårt. Alternativet til denne gjelden ville vært å ha gjeld i form av nedslitte skolebygg. Mange av skolebyggene, spesielt i sørdelen av Trøndelag, var i en slik forfatning at det måtte gjøres store grep. Investeringer i nye skolebygg og sammenslåinger av skoler ble gjort for å møte disse utfordringene. I dag er resultatet at vi har mange nye, flotte og verdifulle skolebygg hvor ungdommen vår får førsteklases opplæring, men som også gir oss lavere drifts- og vedlikeholdskostnader. Det er likevel viktig å ta innover seg at en stadig økende del av inntektene vil gå til å betale renter og avdrag. Det er ikke bærekraftig over tid.

Fylkeskommunen må over tid omstille seg slik at en større del av inntektene går til tjenesteproduksjon og mindre til å betale ned renter og avdrag. Det er flere alternativer for å lykkes med det. Det sentrale i Ap, SV, MDG, Rødt, KrF og INP sitt budsjettforslag er at dette må gjøres over lengre tid og uten så dramatiske kutt i utdanningstilbudet til ungdommen og i kollektivtilbudet i regionen som fylkesdirektøren har foreslått.

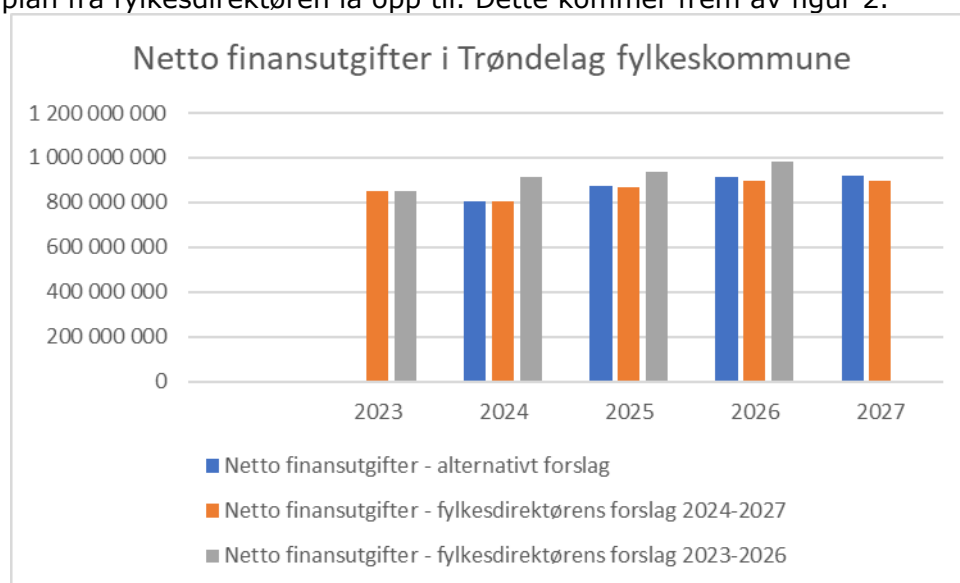
Fylkeskommunen må trappe ned investeringene, spesielt på skole. Som nevnt har fylkeskommunen allerede gjort store grep på skolebygg. Etter at Melhus videregående skole og Orkdal vidaregåande skole blir bygd ut, og fellesprosjektet Olav Duun vidaregåande skole med Namsos kommune står ferdig er det ikke like stort behov for store skoleinvesteringer. Melhus vidaregåande startes opp i 2026 og Orkdal vidaregåande skole deretter. Denne reduksjonen i investeringer på skolebygg vil medføre et vesentlig lavere låneopptak enn tidligere, og vil også ligge på et lavere nivå enn tidligere forslag fra fylkesdirektøren - se figur 1. Fra å ha investert i overkant av 1 milliard kroner i skole hvert år foreslår vi en betydelig reduksjon ned til rundt 150 millioner i 2027.

Figur 8

Det foreslås altså en betydelig lavere investeringstakt fremover. I tillegg betales det ned mer på lån enn lovlig minsteavdrag, og det overføres penger fra drift til investeringer. Eventuelle fremtidige overskudd/mindreforbruk i fylkeskommunen bør benyttes til å betale ned gjeld. Med disse grepene vil fylkeskommunens økonomi være sunn, samtidig som vi kan opprettholde et godt tjenestetilbud.

Med vårt forslag vil finansutgiftene ligge på et marginalt høyere nivå enn fylkesdirektørens forslag for 2024-2027, men mye lavere enn det fjorårets forslag til økonomiplan fra fylkesdirektøren la opp til. Dette kommer frem av figur 2.

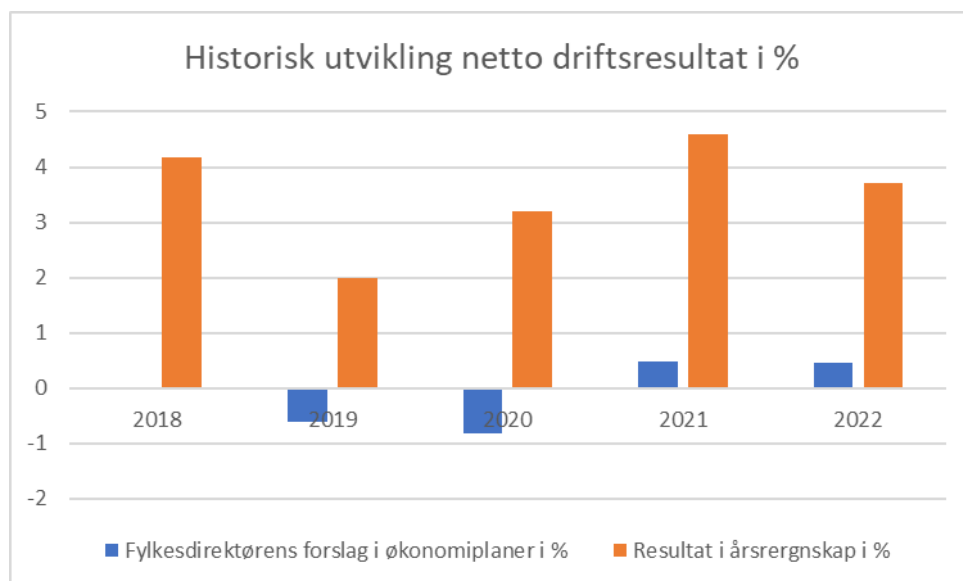
Figur 9

Måltall, sentrale inntekter og bruk av lån

Det er satt et finansielt måltall for Trøndelag fylkeskommune på 4% netto driftsresultat. Dette kan karakteriseres som fylkeskommunens bunnlinje. Dette er etter anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg (TBU) som sier at fylkeskommunene samlet over tid bør ha et netto driftsresultat på 4%. For kommunesektoren er det samme kravet 1,75%. Det samlede nivået for alle fylkeskommunene i 2022 var på 6,4%.

Trøndelag fylkeskommune har over flere år budsjettet i økonomiplaner med lave netto driftsresultat, men som det kommer frem av figur 3 så har resultatet alltid havnet godt over budsjett. Snittet for de siste 5 årene er et netto driftsresultat på 3,53%.

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

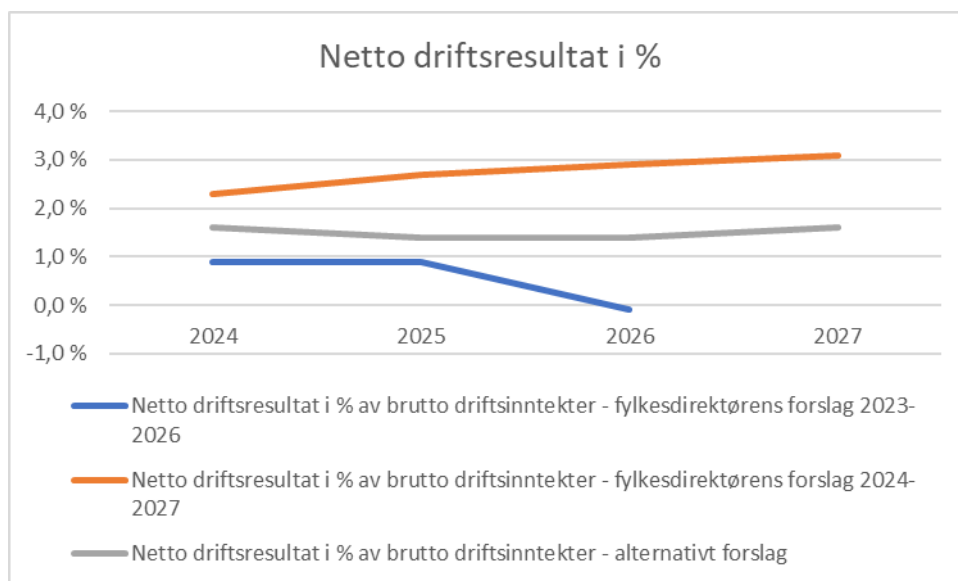

Figur 10

Det er fra fylkesdirektören sin side pekt på at det trengs vesentlige endringer i driftsbudsjettet for at fylkeskommunen skal nå måltallet på 4% på netto driftsresultat. Dette er riktig. Det har vært en påpekning fra fylkesdirektören gjennom flere økonomiplaner, men fylkesdirektören har historisk likevel valgt å legge frem budsjett- og økonomiplanforslag som har ligget langt under. I forslag til budsjett- og økonomiplan for 2023-2026 som fylkesdirektören la frem for fylkestinget i desember 2022 var netto driftsresultat budsjettert med 0% i 2023 til -0,1% i 2026. Dette kommer frem av figur 4.

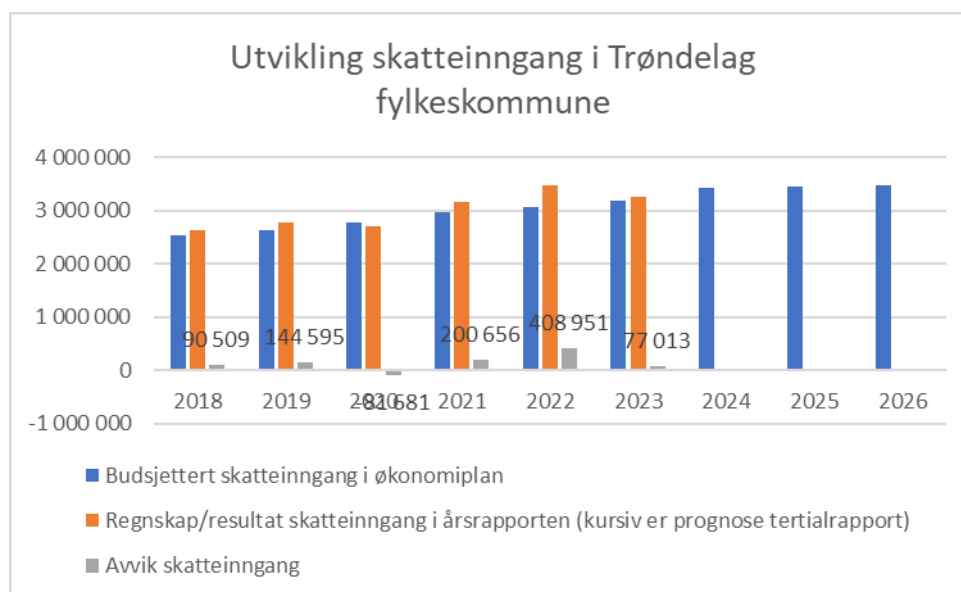
Fylkesdirektören har gjort en vesentlig endring i budsjettene for årene fremover. Det er foreslått store kutt i tjenesteområdene for å oppnå et finansielt måltall i budsjettene, selv om historien viser at disse måltallene er nær oppfylt for årene vi har lagt bak oss. I forslaget fra fylkesdirektören som er fremmet for fylkestinget i budsjett- og økonomiplan 2024-2027 er driftsresultatet vesentlig forbedret. Det er flyttet i overkant av 200 millioner fra tjenestene for å oppnå et forbedret resultat. I vårt alternative forslag ligger vi godt over fjorårets forslag fra fylkesdirektören.

Trøndelag fylkeskommune
Trøndelagen fylkhkentjielte

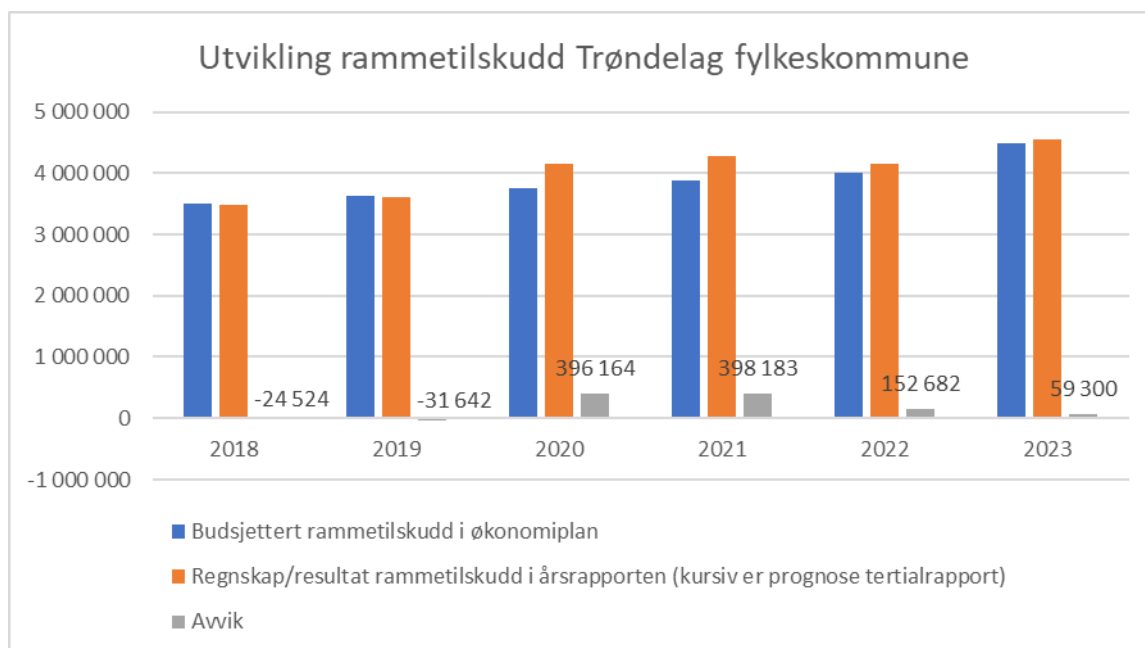
Figur 11

Dette kommer mye av at det er vanskelig å budsjettere riktig med inntektene. Over tid har skatteinngangen vært høyere enn budsjett, og rammetilskuddene har også ligget noe over. Dette er en felles utfordring for alle kommuner og fylkeskommuner. Likevel er det til ettertanke at kuttene i tjenestene som foreslås for Trøndelag fylkeskommune i kommende økonomiplanperiode er innenfor avviket på sentrale inntekter fra staten for 2022. Dette har det også vært tidligere år - som det kommer frem av figur 5 og figur 6: (merk at i 2020 var skatteinngangen lav på grunn av Covid, men rammetilskuddet desto høyere på grunn av ekstra kompensasjon for økte kostnader under pandemien.)

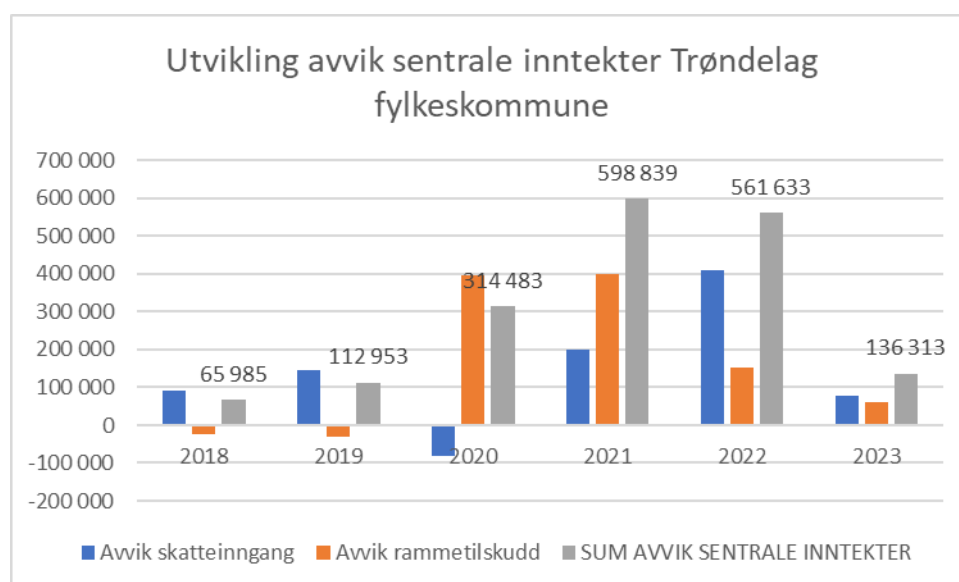
Figur 12

Trøndelag fylkeskommune
Tröndelagen fylhkentjielte

Figur 13

Når vi ser skatteinngangen og rammetilskuddet under ett slik som i figur 7, så har inntektene til fylkeskommunen ligget fra 65 millioner (2013) til 598 millioner høyere (2021) i regnskapet - enn i de opprinnelige budsjettene som er vedtatt av fylkestinget. Ser vi bort fra pandemiårene med ekstraordinære overføringer fra staten til så ligger spennet mellom 65 millioner i 2018 og 136 millioner i 2023 (om prognosen slår til).

Figur 14

Ut fra dette foreslår vi at den finansielle handlingsregelen om at netto driftsresultat skal ligge på minst fire prosent av brutto driftsinntekter endres til det som er i tråd med TBU

sine anbefalinger: netto driftsresultat for fylkeskommunen over tid bør utgjøre om lag 4 prosent av brutto driftsinntekter.

Rentebufferfondet: Sparing i gode tider - til bruk i trangere tider

Trøndelag fylkeskommune har som en av få fylkeskommuner et rentebufferfond. Rentebufferfondet utgjør 180 millioner kroner av et disposisjonsfond som ved utgangen av 2022 var på hele 1,5 milliarder kroner. Fondet ble opprettet i gamle Sør-Trøndelag fylkeskommune gjennom at de budsjetterte med en fast rente på 4% på kostnadssiden i budsjettet. Dette ble tatt av ramma og satt over i en egen låneportefølje. De spesifikke lånene ble deretter tatt opp til den enhver tid gjeldende rente. Differansen mellom 4% og reell rente ble satt av på fond slik at fylkeskommunen hadde økonomi til å opprettholde tjenestene om renta gikk over 4% en periode. Da skulle fondet benyttes for å dekke denne forskjellen.

I utfordringsdokumentet lagt frem av fylkesdirektøren til fylkestinget i juni 2023 skriver fylkesdirektøren følgende:

"Ved utgangen av april 2023 står det 180 millioner kroner som er merket rentefond. Dette er midler som er satt av for å redusere behovet for reduksjon i tjenesteproduksjonen i perioder der renteutgiftene er høyere enn budsjettert. I økonomiplan 2023-2026 er det ikke vedtatt bruk av rentebufferfondet, jf. fylkestingssak 87/22. Rentemarkedet er høyst usikkert, men de siste prognoser fra Norges bank viser en økning i renteutgifter i årene 2023-2025 utover det som er vedtatt i økonomiplan 2023-2026. Det ligger allerede betydelige innsparingskrav i gjeldende økonomiplan, og fylkesdirektøren vil vurdere å bruke noe av midlene i rentebufferfondet til å finansiere renteutgiftstoppen før renten er forventet å gå noe ned igjen. Det vil da være viktig å avsette til rentefondet i årene etterpå for å opprettholde bufferen over tid. Fylkesdirektøren kommer tilbake til dette i økonomiplandokumentet for 2024-2027."

Fylkestinget vedtok følgende i juni:

"For neste økonomiplanperiode ber derfor fylkestinget om at fylkesdirektøren legger opp til et budsjett til de videregående skolene uten vesentlige kutt. Rentebufferfondet kan brukes i en overgangsperiode for å demme opp for store endringer."

Fylkestinget og fylkesdirektøren har pekt på at rentebufferfondet kan og bør brukes i perioder for å redusere nedtrekket i tjenesteproduksjonen. Forslaget vårt innebærer noe bruk av rentebufferfondet i første del av økonomiplanperioden.

Styrka rammer til utdanning, samferdsel, kultur og næring

Med denne bakgrunnen er det tydelig for oss at det er mulig å prioritere tjenestetilbudet til innbyggerne i Trøndelag, samtidig som vi over tid omstiller økonomien til fylkeskommunen. Det er bred enighet om betydelige endringer i investeringsbudsjettet

og en opptrapping av midler fra drift til investering. Om fylkestinget holder seg til den planen, og samtidig benytter eventuelle mindreforbruk til å betale ned på lån, så vil de finansielle måltallene nås. Samtidig kan det gode utdanningstilbudet vi har i Trøndelag opprettholdes og kollektivtilbudet kan unngå vesentlige kutt.

Derfor foreslår vi endringer i budsjett- og økonomiplan for Trøndelag fylkeskommune for 2024 - 2027 som innebærer noe lavere netto driftsresultat i kommende økonomiplanperiode og en bruk av rentebufferfondet. Forslaget innebærer fortsatt et netto driftsresultat på et vesentlig høyere nivå enn tidligere budsjettforslag fra fylkesdirektøren.

Forslaget ivaretar derfor behovet for, og ønsket om, en bærekraftig økonomi samtidig som det opprettholder de tjenestene vi er satt til å levere. Vi opprettholder et godt utdanningstilbud til ungdommen i Trøndelag, et kollektivtilbud uten vesentlige kutt og med lavere pris på månedskort, vi styrker tilskuddsordningen innenfor kultur og øker bevilgningen til trafikksikkerhet.

Arbeidsgiverpolitikken

Fylkestinget har det overordna ansvaret for Trøndelag fylkeskommune sin arbeidsgiverpolitikk. Det krever at folkevalgte tar en aktiv rolle overfor tillitsvalgte og administrasjon, spesielt gjennom administrasjonsutvalget. Utvalgets rolle bør forsterkes, og målene som er satt for arbeidsgiverpolitikken bør følges opp regelmessig i møtene.

Ansatte i fylkeskommunen skal ha hele, faste stillinger, og alle nye stillinger skal fortsatt lyses ut i 100 %, med mindre noe annet er godkjent av tillitsvalgte. Det er arbeidsgiver som må bevise at det ikke kan, eller trengs, å lyse ut 100 % stillinger. Fylkestinget ber fylkesdirektøren løpende legge frem en oversikt over arbeidet med heltid i fylkeskommunen til administrasjonsutvalget.

I årene fremover er det flere omstillinger på gang i organisasjonen. Det blir da ekstra viktig at dette arbeidet går i tett dialog med de tillitsvalgte og at informasjonsflyten sikres.

Trøndelag fylkeskommune har mange ansatte med stor kompetanse. Samfunnet endrer seg raskt, og med det endres også måten det jobbes på. I dette må vi også huske våre egne ansatte i fylkeskommunen. Fylkestinget mener derfor det er viktig at fylkeskommunens egne ansatte får gode muligheter til å ta etter- og videreutdanning, og at fylkesdirektøren har fokus på dette arbeidet fremover.

En reduksjon i konsulentbruken

Fylkestinget vil ha en effektiv bruk av ressursene i fylkeskommunen og ber om at det legges frem en oversikt i utfordringsdokumentet i juni som viser bruken av konsulentttjenester. Det legges opp til en innsparing på bruk av konsulentttjenester på totalt 20 millioner i økonomiplanperioden.

Et utdanningstilbud som møter arbeidslivets behov over hele Trøndelag

Innledning

Rundt om i hele Trøndelag skrikes det etter arbeidskraft, og Norge vil mangle opp mot 90 000 fagarbeidere frem mot 2035. Noe av det viktigste Trøndelag fylkeskommune skal gjøre i årene som kommer er å utdanne ungdommene våre slik at de får gjennomført videregående opplæring og kommer seg ut i et arbeidsliv som venter på dem. Skal vi lykkes med det trenger vi en videregående skole nært der folk bor. Skolene må ha en tilbudsstruktur som er tilpasset næringsstrukturen, og et tilbud som gir mestring og motivasjon for ulike elever.

Vi trenger en mer praktisk skole, og en styrking av yrkesfagene, ikke dramatiske skolekutt som vil gjøre utdanningstilbudet i Trøndelag smalere og fattigere. Kutt i yrkesfag, musikk, dans og drama og idrett til fordel for flere plasser på studiespesialiserende vil kunne gi lavere gjennomføring. Det vil også gjøre det vanskeligere å levere på arbeidslivets behov for kompetanse.

Derfor foreslår vi store endringer i fylkesdirektørens innstilling på tilbudsstruktur, og styrker de økonomiske rammene til våre videregående skoler.

En styrking av yrkesfagene

Fylkesdirektøren har i sitt forslag redusert kraftig på en rekke yrkesfag, og økt tilbudene på studiespesialisering. Det går spesielt hardt utover utdanningstilbudet nord i Trøndelag. Dette er ikke i tråd med behovet for arbeidskraft i årene fremover, eller ønsket om en mer praktisk skole med mer motivasjon og mestring. Yrkesfag må styrkes, og vi opprettholder derfor flere yrkesfagslinjer som i administrasjonens forslag er foreslått nedlagt. Vi foreslår at det totale nivået på yrkesfag i Trøndelag opprettholdes som i dag. Det er feil vei å gå at all elevtallsvekst i Trondheim skal tas på studiespesialisering slik fylkesdirektøren foreslår. Trondheim er allerede i en situasjon hvor vesentlig flere velger studiespesialisering fremfor yrkesfag. Dette vil bli forsterket med forslaget fra administrasjonen. Om vi skal møte arbeidslivets behov for praktikere, så trenger vi at flere ungdommer i Trondheim velger yrkesfag, ikke færre!

Musikk, dans og drama

Vi trenger mer variasjon i utdanningstilbudet, ikke mindre. Vi trenger at alle ungdommene fullfører, og skal vi lykkes med det er høringsforslaget som er sendt ut helt feil vei å gå. MDD-linjene er svært viktige for gjennomføring, mangfold og ikke minst for kulturlivet vårt i Trøndelag. Ikke alle elevene som går MDD blir musikere av yrke, men de har med seg en utrolig viktig kompetanse inn i andre yrker og sørger for at det er kulturtilbud i hele fylket.

Spisset toppidrett

Vi foreslår å bevare dagens tilbud på spisset toppidrett i Trøndelag.

Et godt, offentlig tilbud innenfor toppidrett har gjennom årenes løp gitt en rekke trønderske ungdommer mulighet til å kombinere utdanning og satsing på idrett -

uavhengig av egen økonomi. Og det har gitt store idrettsopplevelser og medaljer til Trøndelag. Tröndelagsmodellen innenfor idrettsfag må utvikles, ikke avvikles.

Dersom vi kutter drastisk, eller legger ned det offentlige tilbudet, er det sannsynlig at private aktører vil etablere seg i Trøndelag. En slik etablering vil gjøre at tilbudet ikke lenger i samme grad blir tilgjengelig for alle - i tillegg til at det vil kunne tappe fylkeskommunen for mer midler enn det vi i dag bruker på spisset toppidrett.

Økt tildeling til de videregående skolene

Store ostephøvelkutt vil føre til at det blir vanskeligere å nå målene vi har satt oss om kvalitet og gjennomføring i videregående skole. I tillegg vil det kunne føre til økte utgifter til spesialundervisning, større frafall, og økte hjelpebehov for våre ungdommer senere i livet. Det lønner seg å investere i ungdommen, og vi vet hvor viktig våre videregående skoler er for rekruttering av arbeidskraft, bosetting og utvikling i hele Trøndelag. Derfor foreslår vi å stanse fylkesdirektørens kutt i ressursfordelingsmodellen for 2024 og 2025. Kuttene tas også betydelig ned i 2026 og 2027. 162 millioner kroner tilføres ressursfordelingsmodellen for å ivareta den desentraliserte skolestrukturen og gi likeverdige driftsforhold.

Fortsatt veiledningsordning for nyutdanna lærere

De siste årene har det vært markant færre søkere til lærerutdanningen i Norge. I tillegg viser beregninger gjort av KS' lønnsstatistikk at omtrent en tredjedel av nyutdannede lærere slutter i løpet av de fem første årene de jobber i skolen. Vi har dermed en utfordring med både å rekruttere og beholde lærere i skolen. Forskning viser at introduksjonsprogrammer og veiledning av nyutdannede lærere kan være med på å redusere antallet lærere som går over i andre yrker. Fylkestinget ønsker derfor å opprettholde veiledningsordningen for nyutdannede lærere i videregående skole i Trøndelag for å redusere praksissjokket for nyutdannede lærere, og øke sjansen for at lærere blir i skolen.

Gode skolebibliotek

For at alle elevene skal ha tilgang på et godt skolebibliotek uavhengig av hvilken skole de går på, ber fylkestinget fylkesdirektøren om å kostnadsberegne oppfølging av tiltakene i planen for bibliotek i videregående skole i Trøndelag, og komme tilbake med en vurdering av dette i neste økonomiplan.

Et rimeligere kollektivtilbud som knytter Trøndelag sammen

Unngå vesentlige kutt i kollektivtrafikken

Den sterke pris- og kostnadsveksten utfordrer kollektivområdet sterkt. Det vil svekke fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler, og kollektivtransportens betydning for å binde Trøndelag sammen. For å unngå stor reduksjon i tjenestetilbudet styrkes kollektiv med 20 millioner i 2024. Det vil fortsatt være behov for at AtB gjør bruk av ubenyttet tilskudd/reserve for å hindre rutekutt i 2024 og i 2025.

Halvering av prisen på månedskortet for buss i regionen

Pris- og kostnadsveksten treffer også vanlige husholdninger hardt. Fylkeskommunen kan dempe konsekvensene av dette, gjennom å senke prisene på kollektivtrafikken. Dette er riktig både for klima og for lommeboka til folk. Derfor legger vi inn 7 millioner kroner i 2024 for å halvere prisene på periodekort utenfor miljøpakkeområdet fra midten av august. Tilsvarende prisreduksjon vil bli foreslått i forbindelse med handlingsprogram for miljøpakken.

Fleksibel billett i regionen

Folks reisevaner er stadig i endring, og blant annet pandemien har gjort at arbeidshverdagen ser annerledes ut for mange. For at kollektivtilbudet også skal være attraktivt for de som ikke vet hvor ofte de vil bruke det, innføres det et fleksibelt billettsystem etter modell fra pilot i Trondheim. Dette vil gjøre det billigere for de som ønsker å bruke kollektivtilbudet når det er praktisk, men som andre dager har behov for å ta f.eks. bilen.

Økte ressurser til trafikksikkerhet

Mer til trafikksikkerhet

Delstrategi Trafikksikkerhet peker på betydningen av å aktivt søke kunnskap i lokale og nasjonale trafikksikkerhetsfaglige miljøer. Nord Universitet, Stjørdal har laget en projektskisse som tar for seg rekrutterings- og trafikksikkerhetsutfordringer i busstransportbransjen. Formålet med studiet er:

- 4. forstå de underliggende årsakene til utfordringer busselskapene opplever med rekruttering av bussjåfører*
- 5. kartlegge sjåførenes rolle for en sikker og attraktiv busstransport i Trøndelag*
- 6. identifisere suksesskriterier for å beholde sjåfører med god kundebehandling og lav ulykkesrisiko.*

Prosjektet treffer med andre ord flere utfordringer innenfor Trøndelag fylkeskommune sitt ansvarsområde: kollektivtransport og trafikksikkerhet.

Stjørdal kommune har vedtatt et stipendiatprogram der de bevilger kr. 500 000,- hvert år fram til 2028. Støtten fordrer at også andre aktører deltar med finansiering. Problemstillingen er så tydelig innenfor fylkeskommunens ansvarsområde at det naturlig å delta i finansieringen på Nord Universitet sitt prosjekt, på linje med Stjørdal kommune sin innsats, altså 500 000,-

Trøndelag fylkeskommune har jobbet målrettet overfor ungdom som søker risiko i trafikken. Prosjektet Kjør for livet opereres av Drive Norge og er evaluert av SINTEF. Evalueringen viser gode resultater og at deltakelse i prosjektet gir en reell endring i ungdommene sitt liv. Avtalen med Drive Norge er at de skal drive minimum 10 klubber i 10 kommuner i Trøndelag. Rammen til prosjektet styrkes med 1 millioner slik at aktiviteten kan økes ut over det som er avtalefestet.

Resterende 500 000,- går til generell styrking av FTU sitt handlingsprogram.

Gode kulturopplevelser Innledning

Tilskudd til kulturtiltak styrkes med 1,5 millioner. Fylkestinget har bedt om en sak hvor det skal trekkes opp føringer/retningslinjer for hva som skal gjelde for å få faste tilskudd, da det ikke foreligger slike, dette følges opp i 2024. Fylkestinget er enig i at det ikke tildeles faste tilskudd til nye arrangement/festivaler/institusjoner før retningslinjer er på plass.

Fylkestinget vil påpeke at det med en styrking på 1,5 millioner vil være rom for å kunne gi flere faste tilskudd. Samtidig er det også viktig at det fortsatt skal være en relativt stor andel til "frie" tilskudd åpent å søke på for arrangement, spel, festivaler og lignende. I en tid hvor stadig flere opplever at økonomien blir trangere mener fylkestinget at det er viktig å støtte opp under arrangement/festivaler over hele fylket, for, så langt det er mulig, å holde prisene på et nivå som gjør at mange kan delta. En økt støtte vil også bidra til å sikre økonomien til profesjonelle utøvere i ei dyrtid.

Vrimmelfestival

Kr 500 000,- øremerkes Vrimmelfestival slik at det kan arrangeres to festivaler pr år. Fylkestinget er opptatt av at alle trøndere skal kunne få gode kulturopplevelser der de bor. Vrimmelfestivalen er med å bidra til nettopp dette, og her kan alle delta uavhengig av lommebok.

Nytt museum kunst og form

I økonomiplanperioden er det avsatt kr 400 000- i 2024, 2,1 millioner i 2025 og 2,5 millioner i 2026 til videre prosjektering av nytt museum for kunst og form i Trondheim. Trondheim kommune sitt vedtak høsten 2023 om ytterligere utredninger før en kvalitetssikring (KS1) av konseptvalgutredningen (KVU) kan gjøre at det vil kunne ta tid før man kommer i gang med neste fase.

Fylkestinget er kjent med de store utfordringene med å bevare samlingene ved Nordenfjeldske kunstindustrimuseum (NKIM) Det er et omfattende arbeid som pågår for å få flyttet gjenstandene. Skulle prosessen med videre utredninger i Trondheim kommune ta uforholdsmessig lang tid, mener fylkestinget at avsatt beløp til prosjektering kan omdisponeres til arbeidet med å flytte samlingene ved NKIM.

Fylkesmusikerne

Et viktig virkemiddel for å nå ut til hele Trøndelag med gode kulturopplevelser er våre egne fylkesmusikere. Gjennom fylkesmusikerne bidrar fylkeskommunene til levende og gode lokalsamfunn og bidrar dermed til å gi flere et godt liv og en god folkehelse. Fylkestinget er opptatt av at vi opprettholder antallet på våre musikere slik at de fortsatt kan glede trønderne med musikkopplevelser av høy kvalitet

Regional utvikling

Oppfølging av Trondheimsfjordrapporten

Trøndelag tar ansvar for Trondheimsfjorden, og skal gjennom at det settes av 1,5 millioner årlig i økonomiplanperioden for å følge opp prosjektet "Ren og levende Trondheimsfjord". Området styrkes da med nødvendige ressurser til ansatte og oppfølgingsaktiviteter.

En god tannhelse

Tannhelseplanen

Den fylkeskommunale tannhelsetjenesten leverer gode tjenester til innbyggerne i Trøndelag. Nærhet til tilbudet har vært viktig for å gi pasienter god oppfølging og lett tilgang til tjenesten. Fylkestinget mener den fylkeskommunale tannhelseplanen bør komme til behandling i Fylkestinget før det vedtas store endringer i den fylkeskommunale tannhelsestrukturen. En eventuell innsparing på tannhelseområdet utsettes til 2025 etter at Fylkestinget har fått tannhelseplanen til behandling.

Tallbudsjett

Forslag til Budsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027				
Endringer drift	2024	2025	2026	2027
Styrket ramme avdeling utdanning	33,20	61,20	71,80	81,60
- opprettholdelse av yrkesfag, spissa toppidrett og musikk, dans og drama - tilbudsstruktur	4,70	14,70	25,30	35,10
- styrking av ramme til ressursfordelingsmodell/mindre ostepølvekutt	27,00	45,00	45,00	45,00
- veiledningsordning for nye lærere	1,50	1,50	1,50	1,50
Styrket ramme avdeling samferdsel	30,50	59,50	78,50	78,50
- unngå vesentlige kutt på kollektiv	20,00	41,00	60,00	60,00
- halvering av månedskortet på buss i region	7,00	15,00	15,00	15,00
- innføring av fleksibel billett i regionen	3,50	3,50	3,50	3,50
Styrket ramme avdeling veg	2,00	2,00	2,00	2,00
- trafiksikkerhet	2,00	2,00	2,00	2,00
Styrket ramme avdeling kultur og folkehelse	2,00	2,00	2,00	2,00
- kulturtilskudd	2,00	2,00	2,00	2,00
Styrket ramme avdeling plan, næring og kulturminner	1,50	1,50	1,50	1,50
- oppfølging Trondheimsfjordrapporten	1,50	1,50	1,50	1,50
Styrket ramme tannhelse	2,50			
- opprettholdelse av biklinikker	2,50			
Sum styrket ramme drift	71,70	126,20	155,80	165,60
Inndekning	-73,30	-131,80	-168,80	-188,90
- Reduksjon utredning skolestruktur	-3,50	-3,50		
- Reduksjon i konsulentbruk		-5,00	-7,50	-7,50
- Disponering av deler av handlingsrom utdanning			-15,00	-25,00
- Bruk av samferdselsfond og tunnelsikkerhetsfond til redusert låneopptak for investeringer på veg			-20,00	-30,00
- Reduksjon overføring til investering	-35,00	-97,00	-112,80	-117,90
- Reduksjon avsetning disp.fond	-8,00	-7,00	-7,00	-7,00
- Bruk av rentebufferfondet i en periode når renten er høy. Renten skal ned igjen i 2025 iflg pengepolitisk rapport 3/23	-25,30	-17,80	-5,00	
- Økt bruk av regionalt næringsutviklingsfond til styrke ramme næring	-1,50	-1,50	-1,50	-1,50
Endring finansutgifter	1,60	5,60	13,00	23,30
- Økte renteutgifter	1,60	5,60	13,00	20,80
- Økt avdrag	0,00	0,00	0,00	2,50
SUM	0,00	0,00	0,00	0,00
Endringer investeringer	2024	2025	2026	2027
Melhus vgs - igangsetting av utbygging i 2026	0,00	0,00	100,00	107,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
Mva kompensasjon	0,00	0,00	-15,00	-16,00
Økt låneopptak	-35,00	-97,00	-197,00	-213,00
Redusert overføring fra drift	35,00	97,00	112,00	122,00
SUM	0,00	0,00	0,00	0,00

Trøndelag fylkeskommune
Tröndelagen fylkhkentjielte

Forslag til Budsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027				
Endringer drift	2024	2025	2026	2027
Styrket ramme avdeling utdanning	33,20	61,20	71,80	81,60
- opprettholdelse av yrkesfag, spiss, toppidrett og musikk, dans og drama - tilbudsstruktur	4,70	14,70	25,30	35,10
- styrking av ramme til ressursfordelingsmodell/mindre østehøvelkutt	27,00	45,00	45,00	45,00
- veiledningsordning for nye lærere	1,50	1,50	1,50	1,50
Styrket ramme avdeling samferdsel	27,00	56,00	75,00	75,00
- unngå vesentlige kutt på kollektiv	20,00	41,00	60,00	60,00
- halvering av månedskortet på buss i region	7,00	15,00	15,00	15,00
Styrket ramme avdeling veg	2,00	2,00	2,00	2,00
- trafiksikkerhet	2,00	2,00	2,00	2,00
Styrket ramme avdeling kultur og folkehelse	2,00	2,00	2,00	2,00
- kulturtilskudd	2,00	2,00	2,00	2,00
Styrket ramme avdeling plan, næring og kulturminner	6,50	5,50	5,50	5,50
- ladeinfrastruktur tyngre kjøretøy	5,00	4,00	4,00	4,00
- oppfølging Trondheimefjordrapporten	1,50	1,50	1,50	1,50
Styrket ramme tannhelse	2,50			
- opprettholdelse av biklinikker	2,50			
Sum styrket ramme drift	73,20	126,70	156,30	166,10
Inndekning	-75,00	-133,00	-169,50	-189,50
- Reduksjon utredning skolestruktur	-3,50	-3,50		
- Reduksjon i betaling av mersvdrag				
- Disponering av deler av handlingsrom utdanning			-15,00	-25,00
- Bruk av samferdselsfond og tunnelsikkerhetsfond til redusert låneopptak for investeringer på veg			-20,00	-30,00
- Reduksjon overføring til investering	-35,00	-37,00	-112,00	-122,00
- Reduksjon avsetning disp.fond	-8,00	-7,00	-8,00	-7,00
- Bruk av rentebufferfondet i en periode når renten er høy. Renten skal ned igjen i 2025 iflg pengopolitisk rapp	-22,00	-20,00	-3,00	
- Økt bruk av regionalt næringsutviklingsfond til styrke ramme næring	-6,50	-5,50	-5,50	-5,50
Endring finansutgifter	1,60	5,60	13,00	23,30
- Økte renteutgifter	1,60	5,60	13,00	20,80
- Økt svdrag	0,00	0,00	0,00	2,50
Styrket handlingsrom statsbudsjettet (om det kommer noe)				
SUM	-0,20	-0,70	-0,20	-0,10
Endringer investeringer	2024	2025	2026	2027
Mellhus vgs - igangsetting av utbygging i 2026	0,00	0,00	100,00	107,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
Mva kompensasjon	0,00	0,00	-15,00	-16,00
Økt låneopptak	-35,00	-97,00	-197,00	-213,00
Redusert overføring fra drift	35,00	97,00	112,00	122,00
SUM	0,00	0,00	0,00	0,00

Alternativt forslag fremmet av Henrik Kierulf (H) på vegne av H, Sp, Frp, Pp og V:

1. Følgende endringer foreslås sammenliknet med fylkesdirektørens forslag

Skjema §5-4, 1 del, beløp i millioner kroner

Beløp i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	40 000	50 000	56 000	65 000
Sum netto driftsutgifter	40 000	50 000	56 000	65 000
Brutto driftsresultat	40 000	50 000	56 000	65 000
Renteutgifter	1 176	3 312	5 516	8 186
Avdrag på lån		2 500	2 500	2 500
Netto finansutgifter	1 176	5 812	8 016	10 686
Netto driftsresultat	41 176	55 812	64 016	75 686
Overføring til investering	58 824	-55 812	-64 016	-75 686
Bruk av disposisjonsfond	-100 000			
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-41 176	-55 812	-64 016	-75 686
Fremføring til inndekning senere år	0	0	0	0

Skjema §5-4, 2 del, beløp i millioner kroner

Beløp i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Administrasjon	-10 000	-10 000	-15 000	-15 000
Utdanning	5 000	15 000	26 000	35 000
Plan, næring og kulturminner	2 500	2 500	2 500	2 500
Samferdsel	20 000	20 000	20 000	20 000
Kultur og folkehelse	2 500	2 500	2 500	2 500
Veg	20 000	20 000	20 000	20 000
Sum bevilgninger drift, netto	40 000	50 000	56 000	65 000

Skjema §5-5, 1 del, beløp i millioner kroner

Beløp i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Investeringer i varige driftsmidler (veg)	100 000			
Sum investeringsutgifter	100 000			
Kompensasjon for merverdiavgift	-16 000			
Bruk av lån	-25 176	-55 812	-64 016	-75 686
Sum investeringsinntekter	-41 176	-55 812	-64 016	-75 686
Overføring fra drift	-58 824	55 812	64 016	75 686
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-58 824	55 812	64 016	75 686
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Økonomiske endringer

Trøndelag fylkeskommune står i en krevende økonomisk situasjon. Ikke bare er den negative økonomiske utviklingen i Norge og Europa en viktig faktor. Fylkeskommunen må samtidig håndtere en svært stor gjeld, høyere inflasjon og økende renteutgifter, dette skaper utfordringer for vår tjenesteproduksjon. Fylkestinget ønsker en balansert utvikling av hele Trøndelag, for å få til dette kreves det at de økonomiske rammene tilpasses i drift. Økende lånegjeld med stigende rente gjør at en større andel enn tidligere vil gå til økte rentekostnader og økte avdrag. Det er nødvendig for fylkeskommunen å dempe investeringstakten slik at gjeldsgraden dempes i kommende periode. Dette vil kreve tøffe prioriteringer, og gjeldsveksten som har utviklet seg de siste årene vil ikke være bærekraftig over tid.

Økt innsparingskrav

Fylkestinget forutsetter en økt innsparing ut over det som ligger i fylkesdirektørens budsjettforslag. Innsparing gjøres gjennom innsparinger knyttet til reise, møtevirksomhet, konsulentbruk og generelle driftsutgifter. Fylkestinget ønsker en kritisk gjennomgang på bruken av konsulenter i alle enheter. Mål for denne gjennomgangen er innsparinger i tråd med tabellen i budsjettet. For årene 2024 og 2025 er det forutsatt en besparelse knyttet til utredningen av skolestruktur med 5 mill. pr år.

Tekst/År	2024	2025	2026	2027
----------	------	------	------	------

Samlet økt innsparingskrav	10 mill	10 mill	15 mill	15 mill
-------------------------------	---------	---------	---------	---------

Fylkestinget er kjent med nye utfordringer knyttet til ferjekontrakter fra 2025 og utover, det må arbeides med tiltak for økonomiplanperioden 2026 og utover.

Fylkestinget ber fylkesdirektøren om å arbeide systematisk med å bremse gjeldsutviklingen gjennom økonomiplanperioden. Ved revidering av regionale planer og strategier skal balansert utvikling og lokalt handlingsrom prioriteres. Fylkeskommunens byggeprosjekter må sikres god kontroll og god prosjektstyring og det må rapporteres tidlig i saker for å hindre budsjettoverskridelser.

2. Klima, miljø og energi

Fylkestinget erkjenner en stor utfordring knyttet til miljø og klima. Fylkeskommunen har en todelt rolle. Vi er en regional aktør, samtidig som vi gjennom vår virksomhet har egne klimautslipp.

Nye hurtigbåter er et av våre viktigste grep for å få ned klimagassutlipp i planperioden. Videre vil en gjennomgang av fylkeskommunens areal være et viktig grep både økonomisk og klimamessig.

Rapporten om miljøstatus for Trondheimsfjorden (Trondheimsfjordprosjektet) er et viktig kunnskapsgrunnlag. Fylkestinget ber fylkesdirektøren utarbeide en plan for realisering av det treårige overvåkningsprogrammet etter anbefalt arbeidsmål nr 2 i rapporten. Planen skal inneholde oversikt over kostnader og ressursbruk og legges fram for fylkestinget innen utgangen av august 2024. Trøndelag fylkeskommune bør søke om statlige midler til dette arbeidet.

Fylkestinget er opptatt av arbeidet med fornybare, innovative og fremtidsrettede energiløsninger i hele fylket. Vi trenger at Trøndelag produserer mer fornybar energi og bruker gode energiløsninger. Stabil og billig energiforsyning er grunnleggende for utvikling av velferdssamfunnet. Trøndelag må akselerere utbyggingen av fornybar energi og støtte opp under tiltak som bidrar til at f.eks solcelle, termisk energi og utvikling av vannkraftressursene i fylket vårt kan gi økt fornybar energiproduksjon. Fylkeskommunen må samtidig arbeide for at nettet er sterkt nok til å håndtere Trøndelags energibehov. Dette arbeidet forankres nå i «Energistrategi mot 2050 for Trøndelag». Det legges opp til bred medvirkning og forankring hos trønderne. Lykkes vi med en felles strategisatsning for fornybar energi, vil det være et stort konkurransefortrinn for Trøndelag.

3. Utdanning og integrering

Trøndelag fylkeskommune har som en av sine viktigste oppgaver å tilby et godt utdanningstilbud i hele Trøndelag som er tilpasset arbeidslivet sitt behov for kompetanse. Mange bedrifter og offentlig virksomhet mangler og vil mangle arbeidskraft i årene som kommer. Samtidig synker elevtallet fremover mange steder i Trøndelag. Flere ungdommer må derfor fullføre videregående og voksne uten fullført videregående skole må tilbys gode muligheter for å fullføre. Fullføringsreformen er viktig å følge opp gjennom å tilrettelegge for at de som står utenfor både arbeidsliv og utdanning kommer innenfor. Samtidig har fylkeskommunen en krevende økonomisk situasjon som må hensyntas når et tilpasset og bærekraftig utdanningstilbud skal utvikles.

For å skape fremtidens skole så må vi våge å tenke nytt og finne nye løsninger, samtidig som kvaliteten i undervisningen skal ivaretas. En mulighet i forbindelse med dette er bedre samarbeid med næringslivet i Trøndelag, der utdanning kan tilbys som

bedriftsnært yrkesfag slik at elevene – under fylkeskommunens ansvar og ettersyn – i større grad får direkte kontakt og opplæring av næringslivet selv. Med den samfunns- og teknologiutviklingen vi har, så vil det være en fordel at elever får et tidligere møte med arbeidslivet enn det som har vært vanlig frem til nå.

Frafallet i videregående skole er et alvorlig problem, og fylkeskommunen må forsterke arbeidet for å bekjempe dette. Det må legges til rette for flere skreddersydde opplegg med større muligheter for praksis for alle som sliter med å fullføre den videregående skolen. I tillegg til ordningen med ordinære lærlingeplasser, må det jobbes med å styrke alternative opplæringsarenaer som lærekandidatordningen, praksisbrevordningen, bedriftsnært yrkesfag og fagbrev på jobb. For skoleåret 2025/26 bes fylkesdirektøren om å se på muligheten for flere samarbeid med næringslivet i Trøndelag, for at utdanning skal tilbys som bedriftsnært yrkesfag. Spesielt innenfor restaurant og matfag, og betongfag.

Fylkestinget ber fylkesdirektøren om å se på hvordan eksisterende strukturer (f.eks Trøndelagsmodellen, mobbeombudet og oppfølgingstjenesten mv.) kan utnyttes mer effektivt og målrettet. Arbeidet følges opp i rapporteringsrutiner og i HU Utdanning. Deltakelse i arbeidslivet er viktig for integrering. Næringslivet trenger flere ressurser og samfunnet må jobbe aktivt med reduksjon av forskjellige typer utenforskap. Flere innvandrere, kan med god karriere-veiledning, riktig utdanning og norskkunnskaper, komme fortere inn i arbeidslivet.

4. Samferdsel

Gode veier og et kollektivtilbud i hele Trøndelag binder oss sammen. Fylkestinget ønsker å prioritere bedre og trafikksikre veier, samt et kollektivtilbud som muliggjør at folk kan bo og arbeide i hele fylket.

- Veg

Fylkestinget erkjenner at det må satses mer på vei. For å imøtekomme et økende behov styrkes driftsrammen med 20 millioner hvert år i økonomiplanperioden. Disponering av disse midlene gjøres etter faglige vurderinger gjort av fylkets vegadministrasjon. Ut over dette gjøres 100 millioner av fondspenger disponible til investeringer i vegene ved at en flytter penger fra "bankkapital" til "vegkapital". Flertallet har som intensjon at denne potten skal tilføres mer penger hvis fylkeskommunen får akseptable driftsoverskudd i planperioden.

Fylkestinget ber om at prosjektet der en kan samarbeide med kommunene, for dermed å få synergier en noe en skal tilstrebe. Dette gjelder for eksempel når masser skal deponeres, men godt samarbeid må også tilstrebes når veier skal brøytes og vedlikeholdes på annen måte. Fylkestinget forventer at det blir gjort klare avtaler mellom fylkeskommunen og de berørte kommuner når det gjelder drift av veiene og ikke minst der fylkesveier og kommunale veier krysser hverandre. Trafikantene skal ikke oppleve trafikkfarlige situasjoner på grunn av dårlig driftig i veikryss hvor veiene som krysses har forskjellig veieier.

Driftsmidler

Fylkestinget setter følgende føringer for økningen i driftsmidler:

Legging av fast dekke

Det ønskes en styrking av midler til fast dekke. Fylkesdirektøren bes fremlegge en liste for HUS hvor strekninger prioriteres

Rydding av vegetasjon

Etablere et prosjekt for rydding av vegetasjon langs veiene. Dette for å bedre veiens status, øke trafiksikkerheten og ikke minst hindre viltpåkjørslar. Fylkestinget ønsker at dette gjeres i samarbeid med kommunene, og understreker at dette kan være et prosjekt som kan løses med frivillige og bedrifter som tilbyr tjenester til personer utenfor ordinært arbeidsmarked.

Trafiksikkerhet

Midlene avsatt til trafiksikkerhet økes med 1 million. Økningen brukes til tiltak i kommunene, forbeholdt kommuner som har status som "Trafikksikre kommuner". Fylkestinget ber FTU om å prioritere ressurser inn i arbeidet med å få flere kommuner til å ta i bruk ordningen "Trafikksikker kommune".

Bedring av arbeidsforhold for yrkessjåførar

Fylkesdirektøren bes, i samarbeid med representantar for lastebileierforeningen gjennomgå behov og ønsker for brøyting av rasteplasser under vinteren. Dette for å muliggjøre hvile, samt stans av kjøretøy i kortere perioder.

Investering

Økningen i investeringsmidler gjeres med å stille 100 millioner til disposisjon i 2024, og med en intensjon om økning av midlene i følgende år i planperioden. Fylkestinget gir følgende føringer for bruken av midler – som endelig besluttes i Hovedutvalg samferdsel.

Etablering av rundkjøring i Levanger

Fylkestinget er opptatt av å få til gode løsningar for trafikantene sammen med kommunene. Det settes av inntil 9 mill kr til å realisere en rundkjøring ved Levanger videregående skole, der Levanger kommune skal bidra med tilsvarende beløp til prosjektet.

Gang og sykkelveier - prioriteringsliste

Fylkestinget ber om at det iverksettes et nytt prosjekt i hht prioriteringsliste. Denne listen legges frem for politisk behandling innen sommeren 2024

Grusvegpakken

Fylkestinget ønsker å videreføre og styrke grusvegpakken slik at våre fylkesveger med grusdekke settes i bedre stand til å tåle klimaendringer. En prioritert tiltaksliste legges fram for HUS

Legging av fast dekke

Det lages en plan for fast dekke på grusveier. Fylkesdirektøren bes foreslå tiltaksliste i prioritert rekkefølge. Veier hvor det er dyrt å drive vedlikehold og har kort lengde er viktig å prioritere.

Broer – fornying

Plan for utskifting og renovering av broer gjennomgås. Fylkesdirektøren bes foreslå tiltaksliste i prioritert rekkefølge.

- Transport

Reduksjonene i Transport vil påvirke tilbudet utenfor Miljøpakkeområdet på en dramatisk måte. For å hindre for store endringer i tilbudet stiller fylkestinget 20 millioner til rådighet hvert år i økonomiplanperioden. Innsparingsforslag er presentert gjennom fire trinn. Trinn 1 kan gjennomføres. Følgende bes prioritert:

Ikke aktuelle tiltak på Trinn 2

Foreslått tiltak	Innsparing	Kommentar
S2,N2 Hurtigbåt og buss	1,5 millioner	
S3 Buss	2,8 millioner	
N3 Hurtigbåt	0,8 million	
M2 Buss	3,4 millioner	
S4 Buss	1,1 millioner	
M4/N4 Buss	3,0 millioner	
M5 Buss	2,6 millioner	
M6 Buss	3,4 millioner	
S5 Buss	3 millioner	Påvirkes av Miljøpakken
Inntektsreduksjon	Minus 4 millioner	Korreksjon i hht oversikt
Samlet forbruk:	17,6 millioner	

Øvrige føringer

3,4 millioner avsettes til uforutsette konsekvenser av reduksjonene og mulighet for å forbedre fergetilbudene. Midlene disponeres av Hovedutvalg Samferdsel eller Fylkesutvalget. Selv om kutt i bussruter her reverseres i stor grad, forventes det at AtB gjennomfører reduksjoner i linjer som har svært lav passasjertilgang. Videre kan bussruter erstattes med annet tilbud dersom det gir økonomisk gevinst og fører til økt bruk. Dialog om dette gjøres med HUS.

Fylkestinget ber fylkesdirektøren om å gå i dialog med AtB for å se på kostnadsberegning og potensiale for videreutvikling av fleksibel bestillingstransport (Flex) som på sikt kan erstatte faste bussruter.

Anbud ferger 2025

Fylkestinget understreker at nye anbud ikke skal bety omfattende reduksjoner i tilbudet. Fylkestinget ber om en sak hvor status nye anbud presenteres, og eventuelle kostnadsutfordringer løses.

Riktig pris på bussen for innbyggerne i Rindal kommune

Rindal kommune ble en del av Trøndelag fylke i 2019. Det er behov for å harmonisere busstakster mellom AtB og Møre & Romsdal fylkeskommunes transportselskap FRAM slik at kommunen blir inkludert i takstområdet til AtB. Inntil at nytt kollektivanbud kommer på plass må harmoniseringen løses mellom FRAM og AtB. Det settes av inntil 1 million til dette tiltaket i perioden.

Pris bestillingstransport

Prisen på bestillingstransport dobles til voksne reisende, men pris beholdes uforandret til unge og studenter. Dette gjøres for at en ønsker å bevare mest mulig av tilbudet, og dermed slipper for store reduksjoner.

Miljøpakken

Fylkestinget gir sine føringer til Miljøpakkeområdet gjennom egne saker. Det vises til disse sakene for fylkestingets prioriteringer.

- **Digitalisering**

God bredbåndsdekning i hele Trøndelag gir en trygghet for innbyggerne samt muligheter for økt næringsutvikling og utvikling av arbeidsplasser i distriktene. I et stadig mer digitalisert samfunn er både gamle og unge avhengige av velfungerende og stabile nettløsninger i hverdagen. Det er fortsatt ca 28.000 husstander i fylket som mangler dekning, og fylkestinget ber fylkesdirektøren om å fortsette arbeidet med å bygge ut fiber og bredbånd på minst 100 Mbit/s ved å aktivt utnytte statlig medfinansiering.

5. På lag med næringslivet i Trøndelag

Vi skal drive en aktiv, forutsigbar og fremtidsrettet næringspolitikk som fremmer vekst og nyskaping og ivaretar både eksisterende næringsliv og gründerbedrifter i Trøndelag. Verdistrategiens mål er økt bærekraftig verdiskaping og internasjonal konkurranseevne i fylket vårt.

Fylkestinget er opptatt av gründerkap og gode løsninger på faktiske utfordringer, samtidig som at fylkeskommunen som relevant samfunnsaktør, skal bidra til gode løsninger for kommunene i fylket.

Ifølge SSB vil etterspørselen etter arbeidskraft i den kommunale helse- og omsorgstjenesten øke med over 50 prosent frem mot 2040. Denne veksten vil kreve et stort antall årsverk, en arbeidskraft vi sannsynligvis ikke har.

Velferdsteknologi er en av løsningene. Innovasjon innen helse- og omsorgssektoren handler ikke bare om det rent helsefaglige, men også om hvordan vi best kan utnytte samfunnets ressurser i kommunene. Organisering, samordning, digitale verktøy, oversikt over personellressurser, omdisponering og helhetsspektiv kan være stikkord.

- Fylkestinget setter av 2,0 millioner kroner i søkbare midler, til prosjekter i offentlig sektor, gjerne i samarbeid med private, med mål om å finne innovative og bærekraftige modeller for tjenester innenfor helse- og omsorgstjenestene i trønderske kommuner.
- Fylkesdirektøren legger frem en sak for hovedutvalg næring, som redegjør for hvordan fordeling av disse midlene best kan løses.

Fylkestinget er opptatt av at tilretteleggingsmidler blir brukt til prosjekter som gir økt verdiskaping, grønn omstilling og innovative løsninger. Vurderinger rundt hva vi gir støtte til, må sees i lys av både verdiskapingsstrategien og tiden vi er inne i.

- Fylkestinget ber fylkesdirektøren legge frem en sak for HU Næring og Industri som diskuterer hvordan nytte- kostnadsanalyser rundt bruken av tilretteleggingsmidler kan gjøres.

Regional plan for kulturmiljøets hovedtema er regionale verdier og kunnskapsformidling, by- og stedsutvikling, håndverk og materialproduksjon, klima, opplevelsesnæringer og

kulturmiljø, fellesskap og demokrati. Handlingsprogrammet for 2024-2025 består av tiltak som svarer opp målene i regional plan. Nedskjæringer i budsjettet, fra fylkesdirektøren, reduserer handlingsrommet for 2024.

- Fylkestinget setter av 500 000 kr til gjennomføringen av tiltak i handlingsprogram, og arbeidet med anbefalingene fra rapport om bygningsvernsenter, Fotefar mot Nord og den Trondhjemske Postvei.

6. Kultur

Kultur, idrett, folkehelse og frivillighet

Kulturen er en sentral del av vår identitet, og det er avgjørende å bevare og styrke den rike arven vi har. Derfor forplikter vi oss til å legge til rette for både profesjonelle og frivillige kulturuttrykk som beriker samfunnet vårt. Idretten er en viktig bærer av folkehelse, deltakelse og inkludering.

Fylkestinget er i stor grad enig i de beskrivende realitetene budsjettdokumentet peker på. I en tid med behov for en helhetlig økonomisk omstilling, og i en krevende tid for mange i Trøndelag vil vi likevel peke på grep som er viktige med tanke på våre uttalte mål.

Generelt om endring drifts- og prosjekttilskudd kultur og folkehelseområdet.

I tråd med vedtak i Utfordringsdokumentet vedtatt i juni bes Fylkesdirektøren prioritere en sak som viser en gjennomgang av retningslinjer og kriterier for tildeling av fast driftsstøtte fra fylkeskommunen. Uløste saker som FD nevner i budsjettet bes løst som ettårig tilskudd til følgende aktører. Trondheim Jazzfestival mottar et tilskudd på kr 400 000.-, Rotvoll Kunstnerkollektiv mottar et tilskudd på kr 250 000.-, Sjriffen Kultursenter kr 350 000.-, og FRI Trøndelag kr. 150 000.-. Dette tilskuddet gis på bakgrunn av en urimelighet disse aktørene har som følge av pågående revidering av våre system. Alle disse aktørene fikk tilskuddsmidler i 2023, og det er dermed ingen «nye» aktører. Prosjekttilskudd til TSO for økt turnevirksomhet på kr 500 000.- ble første gang gitt i tilknytning til fylkessammenslåingen i 2018. Fylkestinget mener tilskuddet bør videreføres i 2024, og ber Fylkesdirektøren legge frem en sak til HU Kultur som beskriver hvordan et tilskudd til turnevirksomhet med høy grad av profesjonalitet og kostnader kan implementeres i et tilskuddssystem som flere eventuelle aktører kan benyttes seg av.

Folkehelse

Psykiske plager og lidelser er en stor helse og samfunnsutfordring. Økt psykiske helseplager blant særlig unge gir grunn til stor bekymring. HUNT forskningscenter gjør en viktig jobb for det kunnskapsgrunnlaget vi trenger for å gjøre riktige tiltak. Forskningscenteret tilføres en derfor en økning på linje med andre institusjoner.

Søkbare midler i tilknytning til kultur og folkehelseområdet.

Fylkestinget vil videreføre stønadsnivået til lokale museer som ikke mottar fast driftstilskudd med kr 100 000.-. Tilskudd til tiltak pilegrimsleden videreføres også med kr 100 000.-

Den kulturelle spaserstokken og Den kulturelle skolesekken økes med kr 50 000.- hver.

Nytt Havbruksmuseum på Hitra.

Fylkestinget ber Fylkesdirektøren fortsette samarbeidet mellom Mist, Stat og næringsliv for å realisere museet.

Verdensarvsenter

Röros bergstad og Circumferensen er 1 av 8 verdensarvsteder i Norge og ble innskrevet på UNESCOs liste over verdens kultur- og naturarv 1/7 2010 etter en utvidelse av området som omfatter deler av to fylkeskommuner og 5 kommuner. Tröndelag fylkeskommune har vedtatt en egen regional plan for området. Verdensarven formidles og forvaltes gjennom et etablert verdensarvsenter i regi av MiST/Rörosmuseet autorisert av Miljødirektoratet i 2021. Dette er en 5-årig autorisasjon som gjelder fram til 2026. En framtidig re-autorisasjon av MiST/Rörosmuseet som verdensarvsenter krever ökt formidlingsareal. Tröndelag fylkeskommune skal sammen med regionale og nasjonale myndigheter bidra til å realisere dette gjennom planlagt prosjekt som omfatter ombygging av Smelthytta og et nybygg på Malmplassen.

7. Tannhelse

Fylkestinget önsker ingen endringer i strukturen av biklinikker slik fylkesdirektören har foreslått. Strukturen gjennomgås i egen sak når rammene for ekstra overføring i statsbudsjettet er kjent. Kostnadene med å opprettholde dagens struktur og tilbud dekkes over midler gitt i Statsbudsjettet for 2024, og bes presenter i egen sak. Det avsettes inntil 7,2 millioner per år i budsjettperioden til dette tiltaket.

Votering

Alternativ votering:	
• Forslag fra Per Olav Skurdal Hopsö (A)	30 stemmer (A, SV, KrF, R, INP, MDG)
• Forslag fra Henrik Kierulf (H)	29 stemmer (H, Sp, Frp, Pp, V)
• Fylkesutvalgets innstilling	Ingen tilslutning
	Forslag fra Per Olav Skurdal Hopsö (A) ble vedtatt

Fylkesutvalgets innstilling:

1. Fylkestinget vedtar det framlagte forslaget til ökonomiplan 2024-2027 med budsjett for 2024, med de endringer som er beskrevet i dette saksframlegget. Forslag til ökonomiplan med budsjett består av drifts- og investeringsbudsjett for 2024-2027 og forslag til ökonomiplan for kontrollarbeidet 2024-2027, med budsjett for 2024.

2. De finansielle mälene er styrende for den langsiktige styringen av fylkeskommunens ökonomi, jf. kommuneloven § 14-2, pkt. c.

- Netto driftsresultat på fire prosent av driftsinntektene
- Gjeldsgrad på 113 prosent av driftsinntektene
- Disposisjonsfond (fritt) på fire prosent av driftsinntektene

3. Fylkestinget vedtar, med hjemmel i skatteloven, en sats for inntektsskatt til Tröndelag fylkeskommune på 2,35 prosent av skattbar inntekt for personlige skatteyttere og dödsboer. Hvis Stortinget vedtar en annen maksimalsats for 2024 gjöres denne gjeldende.

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

4. Trööndelag fylkeskommune tar opp låñ på inntil 1 276 883 000 kroner i 2024.
5. Fylkeetinget vedtar bevilgningsoversiktene etter § 5-4, første og andre ledd, § 5-5 første og andre ledd slik de er fremstilt nedenfor.